

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Освітня програма	38594 Релігієзнавство
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	031 Релігієзнавство

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	38594
Назва ОП	Релігієзнавство
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	031 Релігієзнавство
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Корнійчук Юлія Юріївна, Вінтонів Юлія Ігорівна, Марченко Олексій Васильович (керівник)
Залучений представник роботодавців	<i>не застосовується</i>
Дати візиту до ЗВО	28.04.2021 р. – 30.04.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/07%20slovnyk/page02
Програма візиту експертної групи	http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/07%20slovnyk/page03

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Загальне враження членів експертної групи щодо реалізації ОП «Релігієзнавство» за третім рівнем вищої освіти в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича є позитивним. Позитивне враження від освітньої програми сформувалось комплексно – як внаслідок ознайомлення з відповідними документами, інформацією, представленою на сайті закладу вищої освіти, так і за результатами аналізу інформації, отриманої від представників усіх стейкхолдерів у ході робочих зустрічей, які були передбачені програмою роботи експертної групи в рамках проведення акредитаційної експертизи. Експерти відзначають зацікавлене ставлення керівництва закладу вищої освіти до ОП, що акредитується; воно демонструє обізнаність щодо її провадження, володіє всебічною інформацією про здобутки освітньої програми та наявні проблемні моменти, надає належну підтримку структурним підрозділам, задіяним у її реалізації, а також науково-педагогічному персоналу та здобувачам вищої освіти. В освітній програмі враховано досвід провідних закладів вищої освіти України, де здійснюється підготовка фахівців-релігієзнавців, а також враховано вимоги дев'ятого рівня Національної рамки кваліфікацій. Цілі ОП, її змістове наповнення та програмні результати навчання за нею загалом задовольняють потреби всіх заінтересованих сторін, відповідають науковим інтересам здобувачів вищої освіти і забезпечують достатній рівень їх підготовки до науково-дослідницької та викладацької діяльності за спеціальністю. В ЗВО є достатня для проведення досліджень на високому рівні матеріально-технічна база; організаційно забезпечено можливості для проведення аспірантами наукових досліджень, апробації їх результатів, долучення здобувачів вищої освіти до наукових проєктів, що реалізуються викладачами ОП; проводиться значна робота з узгодження тематики дисертаційних робіт аспірантів та напрямів науково-дослідницької діяльності наукових керівників. Члени експертної групи шляхом обговорення, на основі консенсусу дійшли висновку, що за 10 критеріями оцінювання якості освітньої програми вона відповідає рівню відповідності «В» (освітня програма та освітня діяльність за цією програмою в цілому відповідають визначеному критерію з недовіками, що не є суттєвими). Експерти вважають, що ЗВО свідомий щодо тих недоліків, які присутні в реалізації ОП, дослухається до порад та рекомендацій членів експертної групи щодо її покращення та має чіткий і достатньо реальний план усунення недоліків.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

У загальному вигляді до сильних сторін освітньої програми та позитивних практик, що пов'язані з її реалізацією, можна віднести: чітке й зрозуміле формулювання цілей, які відповідають місці та стратегії розвитку закладу вищої освіти; врахування у визначенні програмних результатів навчання тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого контексту, особливостей регіону, досвіду вітчизняних та зарубіжних освітніх програм, позицій і потреб стейкхолдерів; розуміння здобувачами вищої освіти співвідношення та взаємозв'язку цілей і програмних результатів ОП з їхнім подальшим професійним розвитком, педагогічною та науковою діяльністю; наявність можливостей формування індивідуальних освітніх траєкторій для кожного зі здобувачів вищої освіти з урахуванням їхніх наукових зацікавлень, тематики дисертаційних досліджень; зорієнтованість змісту освітньої програми на запити і дослідницькі інтереси здобувачів вищої освіти; високий рівень задоволеності аспірантів змістом, структурою і спрямованістю навчального плану та навчальних дисциплін, формами і методами навчання й викладання; наявність в ЗВО зрозумілих, прозорих і чітко регламентованих правил та процедур проведення контрольних заходів, порядку оцінювання та оскарження його результатів; наявність у закладі вищої освіти системи реалізації принципів академічної доброчесності в науково-дослідницькій діяльності як наукових керівників, так і здобувачів вищої освіти; здійснення моніторингу якості освіти, активна співпраця в цих питаннях з представниками Ради молодих вчених і студентського самоврядування; використання прозорих і зрозумілих процедур конкурсного відбору, що забезпечило можливість залучення науково-педагогічних працівників з високим рівнем професійної та академічної кваліфікації, спроможних забезпечити досягнення визначених в освітній програмі цілей та програмних результатів навчання; забезпечення закладом вищої освіти можливостей подальшого професійного зростання викладачів, наявність інструментів стимулювання їх професійного розвитку та викладацької майстерності; належний рівень матеріально-технічного та інформаційного забезпечення можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень аспірантів в рамках ОП, їх долучення до міжнародних наукових проєктів; існування в ЗВО безпечного освітнього і науково-дослідного середовища, сприятлива психологічна атмосфера взаєморозуміння та співпраці, відсутність конфліктних ситуацій; усталені зв'язки з представниками роботодавців, що знаходять своє втілення в укладених договорах та в практиці конкретної взаємовигідної співпраці в рамках ОП, зокрема залучення стейкхолдерів до участі в періодичному перегляді ОП; доступність, чіткість і зрозумілість наявних в ЗВО правил і процедур, які регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу; активний пошук можливостей співпраці з вітчизняними та зарубіжними партнерами для інноваційного розвитку ЗВО та ОП, що акредитується.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

За підсумками всебічного опрацювання й узагальнення відповідних документів і проведених зустрічей експерти дійшли висновку, що реалізація ОП «Релігієзнавство» за третім рівнем вищої освіти має низку невирішених проблем, усунення яких буде сприяти її вдосконаленню й подальшому розвитку. Зокрема, недостатньою є розробленість плану розвитку кафедри філософії та культурології, насамперед в частині розуміння перспектив вдосконалення функціонуючих на базі кафедри освітніх програм. Тому, з метою кращого забезпечення

функціонування й подальшого розвитку ОП «Релігієзнавство» членами експертної групи рекомендовано розробити комплексний план розвитку кафедри філософії та культурології, окресливши в ньому, зокрема, перспективи розвитку й подальшого вдосконалення ОП «Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. На думку експертів, потребує певного доопрацювання освітня програма в частині змісту та відповідного оформлення структурно-логічної схеми, яка покликана належним чином відображувати логіку, порядок вивчення, взаємозв'язок освітніх компонентів ОП. Недостатнім є рівень залученості аспірантів ОП до участі в міжнародних проектах, дотичних до проблематики дисертацій, у програмах академічної мобільності. Покращенню ситуації може сприяти більш активне використання здобувачами вищої освіти можливостей участі в дистанційних міжнародних програмах, стажуваннях тощо, перелік яких постійно поповнюється. Потребують певного доопрацювання силабуси, робочі програми навчальних дисциплін загальної підготовки в плані більшої зорієнтованості їх змісту на профіль освітньої програми «Релігієзнавство» та тематику дисертаційних робіт аспірантів. Дотримання орієнтації на спеціальність в програмах курсів та в процесі їх викладання сприятиме набуттю здобувачами вищої освіти потрібних їм компетентностей. Рекомендується активніше імплементувати здобуті викладачами ОП під час різних форм підвищення кваліфікації знання та компетенції до змісту навчальних курсів освітньої програми. Має місце певна фрагментарність наповнення сторінок курсів в Moodle, ситуативність і нерегулярність їх використання для організації навчального процесу. Тому важливим є вдосконалення роботи в цьому напрямку, ширше використання можливостей системи, зокрема, в оцінюванні прогресу навчання здобувачів вищої освіти на ОП та максимально оперативному інформуванні про зміни на курсі. Недостатньо розробленими є процедури і практика публічного розміщення інформації від здобувачів вищої освіти щодо їх побажань та пропозицій з удосконалення ОП. Вважаємо за доцільне розмістити на сайті філологічного факультету онлайн-форму для забезпечення зворотного зв'язку з аспірантами, роботодавцями та іншими зацікавленими особами для отримання пропозицій, рекомендацій і критичних зауважень щодо ОП. Важливою є системність, регулярність і публічність в залученні здобувачів вищої освіти та роботодавців до моніторингу якості ОП та подальшого коригування змісту освітньої програми з метою її вдосконалення.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

До розробки ОП було залучено широке коло фахівців, які представляють академічну спільноту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, інших закладів вищої освіти та науково-дослідницьких установ, де наявні ОП з «Релігієзнавства». Освітня програма (<https://drive.google.com/file/d/1DFsdpCAdguN8QABGya1rnGzI3rjUBB0t/view>) має чітко сформульовані цілі, що відповідають місії і цінностям та Стратегії (Стратегічному плану) (<https://drive.google.com/file/d/0B1ffApaX3KANTThWYkpqR3FMNkRXVVMxRlZZcz1d2ZVdEZZ/view>) і Концепції (http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/zaginf/04%20ofic_inf/01%20onormdocs) розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та знайшли подальшу деталізацію в навчальному плані за спеціальністю (https://drive.google.com/file/d/13P7YAZsq6ML-RSPR_A8Bh6yFJehyJQx/view). ОП спрямована на підготовку науково-педагогічних працівників ЗВО, дослідників релігії, здатних поєднувати освітньо-наукову та практичну діяльність; передбачає успішну реалізацію наукового дослідження, створює умови для розвитку наукового мислення, формування високої професійної культури й педагогічної майстерності, набуття фахових компетентностей, необхідних для самостійного чи колективного здійснення дослідницької і педагогічної діяльності, адміністрування навчально-освітнього процесу в ЗВО. Її засвоєння формує навички й уміння продукувати інноваційні ідеї й технології в освіті та науковій діяльності, розробляти і впроваджувати проекти гуманітарного змісту. Освітня програма орієнтована на підготовку високопрофесійних, конкурентоспроможних фахівців, здатних активно діяти в умовах ринкової економіки та соціального партнерства, на формування особистості дослідника, який усвідомлює й захищає систему академічних цінностей та прагне до саморозвитку. Таким чином, можна констатувати, що цілі ОП є достатньо чіткими та співвідносяться з місією і стратегією розвитку ЗВО.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Розробка ОП відбувалась у тісній співпраці з роботодавцями, враховувала запити і побажання випускників філософсько-теологічного факультету Університету. Зміст освітньої програми враховує рекомендації рецензентів,

відгуки роботодавців і стейкхолдерів – представників органів державної влади, релігійних і громадсько-культурних організацій та академічної спільноти. Консультування щодо змісту програми, ефективних шляхів та форм її реалізації здійснювали провідні педагоги і науковці, державні управлінці та практики, представники релігійних організацій, науково-дослідницьких установ тощо. Цей процес має перманентний характер, що сприяє постійному моніторингу і вдосконаленню ОП, передбачає роботу над її новим проектом, який орієнтуватиметься на відповідний стандарт вищої освіти і враховуватиме запити стейкхолдерів та наявних і потенційних здобувачів вищої освіти. Під час проведення зустрічі та бесіди зі здобувачами вищої освіти різних років навчання (денної і заочної форм навчання) було встановлено, що вони долучаються до оновлення ОП та коригування її програмних результатів через висловлення своїх пропозицій, які обговорюються на засіданнях кафедри філософії та культурології. Науково-педагогічні працівники, що працюють на ОП, своєчасно вносять зміни до змістової частини освітніх компонентів ОП, що відображають їх наукові здобутки. На зустрічі із представниками роботодавців (віце-президентом УАР, виконавчим директором Центру релігійної інформації та свободи, провідним науковим співробітником Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, доктором філософських наук, професором Л. Филипович, завідувачем відділу релігієзнавства Інституту філософії НАН України, доктором філософських наук, професором О. Саганом, головним спеціалістом відділу у справах релігії та національностей Управління культури Чернівецької ОДА С. Бухаровим, заступником директора Центру дослідження релігії, доктором філософських наук, професором кафедри богослов'я та релігієзнавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Ю. Чорноморцем, проректором з навчально-методичної роботи Івано-Франківської академії Івана Златоустого, доктором філософії PhD, доцентом кафедри богослов'я А. Чорненком, представниками релігійних організацій: архієпископом Чернівецьким і Кіцманським Онуфрієм, секретарем Чернівецької обласної Ради церков і релігійних організацій І. Чернушком, Президентом конференції церков адвентистів сьомого дня в Україні І. Завадюком) останні наголошували на тому, що їх ЗВО, науково-дослідні, державні та релігійні інституції давно й плідно співпрацюють з кафедрою філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, зокрема і в частині урахування їх пропозицій та потреб при визначенні цілей і програмних результатів навчання ОП, що свідчить про спільну зацікавленість у підготовці фахівців високої кваліфікації за спеціальністю, що акредитується.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності: створення умов для розвитку різних напрямів релігієзнавчих досліджень; активізація й розвиток наукового мислення і дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти, їх особистісна і професійна самореалізація; забезпечення розуміння нагальних релігієзнавчих тем і проблем, вироблення здатності їх ґрунтовного аналізу та пошуку шляхів вирішення; знання здобутків сучасних українських і зарубіжних дослідників релігії, вміння використовувати їх напрацювання, а також теоретичні та емпіричні методи сучасних релігієзнавчих досліджень у власних наукових розвідках; формування у випускників ОП вмінь і навичок, необхідних для роботи в ЗВО, науково-дослідних, державних, аналітичних та ін. установах. При формулюванні цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано галузевий контекст в плані визначення сучасних пріоритетів розвитку соціогуманітарного знання, актуалізації потреби фахового експертного науково-аналітичного супроводу міжконфесійних процесів в Україні в умовах активізації релігійного чинника, зростання його впливу на різні сфери суспільного життя, соціокультурні реалії сьогодення. Регіональний контекст реалізації ОП з релігієзнавства відображається в орієнтації випускників ОП на працевлаштування в ЗВО, науково-дослідницьких установах, органах державної влади і місцевого самоврядування, управліннях, відділах гуманітарної політики та культури, в управліннях, які відповідальні за внутрішню безпеку держави, насамперед, на Буковині, в громадських організаціях, аналітичних центрах Чернівецької області. ОП орієнтована на задоволення потреб ринку праці, зокрема регіонального, у науково-педагогічних працівниках, експертах з релігійних процесів з широкою ерудицією, аналітичним і критичним мисленням, здатних до самостійного творчого пошуку, до прийняття адекватних управлінських рішень стосовно релігійних процесів і реалізації державної політики у сфері релігії. При розробці ОП було враховано досвід вітчизняних освітніх програм підготовки фахівців у галузі релігієзнавства: Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Національного університету «Острозька академія», Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, а також іноземних освітніх закладів: Сучавського університету імені Стефана чел Маре (Румунія), Клузького університету імені Бабеша-Бойяї (Румунія), Лодзького університету (Польща), Великотирновського університету імені Св. Кирила та Св. Мефодія (Болгарія), практики релігійних організацій, у структурі яких діють духовні ЗВО. Напрацювання вітчизняних і зарубіжних партнерів кафедри філософії та культурології були корисними при визначенні цілей освітньої програми, що акредитується, та програмних результатів навчання на ній. Здобутий позитивний досвід було враховано і при розробці програм вибіркового компонента ОП з наголосом на системному та комплексному підходах.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Оскільки Стандарт третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю «031 Релігієзнавство» на даний момент відсутній, за основу результатів навчання за ОП, що акредитується, було взято вимоги 9-го

кваліфікаційного рівня НРК, що передбачає професійну здатність випускників ОП розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної і дослідницько-інноваційної діяльності та глибокого переосмислення наявних і створення нових цілісних знань. Ці компетентності знаходять своє втілення в набутих концептуальних і методологічних знаннях, спеціалізованих уміннях і навичках. Перелік основних компетентностей конкретизується у програмних результатах навчання: здатність до концептуалізованого узагальнення, розуміння широкого кола світоглядних питань для розв'язання наукових і фахових завдань, що потребують умінь та навичок вести діалог на науковому й загальнопрофесійному рівні та здійснювати аргументацію, унаочнення і презентацію власного дисертаційного дослідження іноземною (зокрема, англійською) мовою; засвоєння теоретичних основ, методичних та організаційно-управлінських принципів здійснення проектного менеджменту й методології управління проектами у ЗВО, наукових установах та релігійних організаціях і здатність реалізовувати професійну діяльність (науково-педагогічну й управлінську), спираючись на сучасні новації і досягнення у галузі релігієзнавства; засвоєння навичок моделювання й інноваційної організації типових для ЗВО видів навчальних занять (лекції, навчально-практичні заняття, семінари, науково-дослідна робота), а також форм і методики контролю за успішністю та якістю знань й оволодіння якостями педагогічної майстерності для викладання релігієзнавчо-філософських навчальних дисциплін у вищій школі; здатність здійснювати оригінальне, завершене, наукове дослідження на засадах академічної доброчесності, що відзначається новизною, має теоретичне і практичне значення; набуття стійких навичок та умінь здійснювати всі види наукової діяльності від обґрунтування і затвердження теми, мети та дослідницьких завдань дисертаційної роботи до їх успішної апробації та захисту в Спеціалізованій вченій раді; засвоєння історичних форм, змісту та специфіки застосування норм міжнародного й українського законодавства щодо забезпечення свободи совісті та віросповідання й об'єктивного витлумачення структурно-функціональної природи державно-конфесійних відносин у глобальному контексті та на локальному рівні; здатність до здійснення компаративного аналізу складних і суперечливих явищ у суспільно-релігійному і духовно-культурному житті сучасного соціуму та уміння розпізнавати, досліджувати й виявляти ціннісний та антропологічний зміст знакових систем різних релігій; навички й уміння здійснювати компаративний аналіз релігійних доктрин, теоретичного підґрунтя та історичної зумовленості формування релігійно-богословських систем і ідеологій; здатність до теоретичного моделювання траєкторій розвитку релігійних процесів і явищ та прогнозування їх.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Члени експертної групи відзначають як сильні сторони та позитивні практики ОП те, що вона має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії розвитку закладу вищої освіти, а програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого контексту, особливостей регіону, досвіду вітчизняних та іноземних освітніх програм, з урахуванням позицій і потреб стейкхолдерів. Сильну сторону складає й те, що процес розробки ОП спирався на сформовані у ЗВО, починаючи з 1998 року, традиції підготовки аспірантів за спеціальністю 09.00.11 – релігієзнавство. Позитивним є розуміння здобувачами вищої освіти співвідношення та взаємозв'язку цілей і програмних результатів ОП з їхнім подальшим професійним розвитком, педагогічною та науковою діяльністю.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Експерти вважають, що задля кращого розуміння і забезпечення перспектив функціонування й подальшого розвитку ОП «Релігієзнавство» варто було б, зважаючи на реорганізацію філософсько-теологічного факультету й завершення терміну дії «Комплексного плану діяльності кафедри культурології, релігієзнавства та теології на 2016-2020 рр.» розробити на основі Стратегічного плану розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2019-2026 рр. комплексний план розвитку кафедри філософії та культурології, запропонувавши в ньому і бачення логіки розвитку й подальшого вдосконалення різних аспектів діючих в рамках кафедри освітніх програм, зокрема ОП «Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. Крім того, члени експертної групи рекомендують ЗВО продовжити роботу з інституційного оформлення залучення представників роботодавців, здобувачів вищої освіти та випускників спеціальності до процесу обговорення можливостей удосконалення підготовки аспірантів, зокрема, у форматі створення ради стейкхолдерів ОП; залучати до обговорення та рецензування ОП представників зарубіжних університетів-партнерів.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, певні недопрацювання в питаннях перспективного планування діяльності кафедри філософії та культурології деякою мірою компенсуються практикою поточного планування роботи цього структурного підрозділу, реалізації основних складових освітніх програм, що ним забезпечуються. Проектна група ОП активно співпрацює зі стейкхолдерами в питаннях визначення цілей ОП та програмних результатів навчання, що може сприяти достатньо оперативному інституційному оформленню їх залучення до процесу обговорення можливостей удосконалення підготовки здобувачів вищої освіти, зокрема, шляхом створення ради стейкхолдерів освітньої програми. Зважаючи на співпрацю викладачів освітньої програми із зарубіжними колегами цілком реальним виглядає запровадження практики їх долучення до обговорення й рецензування нового проекту ОП.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Загальний обсяг освітньої програми (у кредитах ЄКТС) відповідає вимогам законодавства (ст. 5 Закону України «Про вищу освіту») і складає 40 кредитів, що засвідчують оригінали освітньо-наукової програми за спеціальністю «031 Релігієзнавство» третього рівня вищої освіти та відповідного Навчального плану, затверджених в установленому порядку Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 18.04.2016 р. (протокол №4) і при розробці яких ЗВО керувався вимогами Національної рамки кваліфікацій дев'ятого рівня, «Положенням про розроблення та реалізацію освітніх програм Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1rFVXb_JZoVNab4J2x8tHTz2vfVmH4JOP/view). В організації освітнього процесу ЗВО послуговується «Положенням про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/14PoxHnt_u7rPqGbGu3cccWyTRXbI5-Gg/view), «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQjoaYh/view), «Положенням про порядок реалізації студентами Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича права на вибір навчальних дисциплін» (<https://drive.google.com/file/d/18ToSVjeAfalvJrEnY189vLEUAFS9HKFD/view>).

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Позиція експертної групи щодо змісту освітньої програми полягає в тому, що вона загалом має чітку структуру, освітні компоненти, що входять до неї, складають взаємопов'язану систему і в своїй цілісності вона дозволяє досягти цілей та програмних результатів навчання, які зорієнтовані на такі пріоритетні сфери діяльності майбутніх випускників ОП, як освітня та науково-дослідницька. Таке рішення базується на основі аналізу структурно-логічної схеми освітньої програми, інформації про її обов'язкові освітні компоненти (Таблиця 1), матриці відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання (Таблиця 3), зустрічей у відео форматі зі здобувачами вищої освіти, які продемонстрували високий рівень задоволеності змістом ОП, освітніми компонентами, набутими компетентностями, та науково-педагогічними працівниками, які безпосередньо відповідають за зміст та реалізацію освітньої програми. Реалізація ОП дозволяє здобути інтегральні, загальні та фахові компетентності. Зміст освітньої програми націлений також на формування здатності плекати й розвивати фундаментальні гуманістичні цінності; поглиблювати внутрішні можливості і загальні уміння продукувати нові ідеї та моделі на засадах світоглядного плюралізму, позаконфесійності, правового забезпечення свободи та релігійної терпимості й толерантності. Функціонування системи внутрішнього забезпечення якості освіти в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича у поєднанні з постійною корекцією змісту освітніх компонентів, їх узгодження з потребами і запитамі здобувачів вищої освіти та потенційних роботодавців дозволяють досягати заявлені цілі та програмні результати навчання.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Експерти констатують, що зміст освітньої програми, її структура та зміст освітніх компонентів, що до неї входять, відповідають предметній області спеціальності «031 Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, яка охоплює комплекс ідей, понять, концепцій, підходів, принципів, методів, спрямованих на всебічне вивчення релігії в її розмаїтих формах та виявах. Об'єктами вивчення і діяльності при цьому постають особливості вияву та суспільного функціонування релігії, її структури, історично-конфесійних форм, механізми взаємодії та їхнього впливу на індивідуальний і суспільний виміри буття; культуро-трансляційна роль релігії, світоглядно-

ціннісний потенціал релігієзнавства та філософії релігії у структурі гуманітарного знання і національно-культурній парадигмі духовного самовизначення. Теоретичний зміст предметної області (поняття, концепції, принципи та їх використання для пояснення фактів і прогнозування результатів) в ОП розгортається через філософське осмислення феномену релігії з метою засвоєння теоретичних знань і фундаментальних принципів релігієзнавчого дослідження, провідних концепцій світової та національної релігієзнавчої думки, розуміння її магістральних теоретичних та практичних проблем, історії розвитку й сучасного стану наукових досягнень у галузі релігієзнавства, правового забезпечення свободи совісті та державно-церковних відносин, що підтверджуються навичками й уміннями самостійно аналізувати структурні елементи релігії, визначати специфіку рівнів релігійної свідомості, критично осмислювати й оцінювати роль та місце релігії в суспільному житті людства. Теоретичний зміст предметної області спеціальності «031 Релігієзнавство» розкривається через сукупність освітніх компонентів ОП, що спрямовані на отримання ґрунтовних знань зі спеціальності та формування дослідницько-аналітичних вмінь і навичок, а також сприяють розвиткові особистісних якостей здобувачів вищої освіти, їх соціальних навичок (soft skills) та ціннісних орієнтацій. В цілому зміст ОП спрямований на підготовку здобувачів вищої освіти, випускників освітньої програми до основних сфер майбутньої професійної діяльності: науково-дослідної роботи, викладацької діяльності, роботи в органах державного управління та місцевого самоврядування, громадських організаціях, аналітичних центрах, ЗМІ тощо.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

У «Положенні про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/14PoxHnt_u7rPqGbGu3cccWyTRXbI5-Gg/view) (п. 7.15) закріплено право здобувачів вищої освіти на формування індивідуальної освітньої траєкторії. Можливість формування аспірантами індивідуальної освітньої траєкторії реалізується через: вибір форми навчання; вільний вибір освітніх компонентів в обсязі не менше 25% загальної кількості ЄКТС, передбачених ОП; можливість вивчення освітніх компонентів у рамках академічної мобільності – на базі інших ЗВО; можливість зарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті; право на академічну відпустку або перерву в навчанні, а також на поновлення на навчання; самостійне обрання спеціальності та теми дисертаційного дослідження відповідно до власних наукових інтересів та напряму діяльності наукового керівника. «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (п. 3.4) передбачено формування на основі ОП індивідуального навчального плану та плану наукової роботи здобувача, які погоджуються з науковим керівником і затверджуються науково-технічною радою Університету. Питання вільного вибору навчальних дисциплін регулюються «Положенням про порядок реалізації студентами Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича права на вибір навчальних дисциплін» (<https://drive.google.com/file/d/18ToSVjeAfalvJrEnY189vLEUAFS9HKFD/view>) та «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQjoaYh/view). Структурою освітньої програми та навчальним планом передбачена можливість здобувачу вищої освіти за ОП вибрати навчальні дисципліни в обсязі 10 із 40 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук», затвердженого Постановою КМУ від 23.03.2016 р. №261. Дисципліни вільного вибору аспірантів освітньої програми орієнтовані на забезпечення їхніх освітньо-наукових потреб; перелік цих навчальних дисциплін є відкритим для ознайомлення: https://drive.google.com/file/d/1y-4xab4ULnx6RO85tUohStfY_QJGw_rl/view. Цикл вибіркових дисциплін обов'язково оновлюється у II-му семестрі дисциплінами, предметне поле яких близьке до теми дисертаційних робіт аспірантів. Так, згідно із заявою-обґрунтуванням здобувача вищої освіти, на підставі рішення Вченої ради ЗВО (Протокол №3 від 18.02.2019 р.), до навчального плану було внесено вибірккову дисципліну «Екуменізм і проблеми міжконфесійного діалогу», дотичну до теми дисертаційної роботи аспіранта А. Квіка. Під час дистанційної зустрічі зі здобувачами вищої освіти за ОП вони підтвердили реальну можливість вільного вибору дисциплін у зазначеному в навчальному плані обсязі.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти за ОП «Релігієзнавство» урегульовується «Положенням про педагогічну (асистентську) практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/1DVG2EPvYmPS9ZaDQZtbm8wrAXBHlok9v/view>). Педагогічна (асистентська) практика належить до обов'язкових компонентів навчального плану, її обсяг складає 4 кредити ЄКТС, тобто 10% від загального обсягу навчального навантаження за освітньою програмою. Основні параметри проходження здобувачами вищої освіти педагогічної (асистентської) практики визначаються силабусом (<https://drive.google.com/file/d/1sD9Jnhcg7A89S2wKLAvgD-neF-poNvM2/view>) та Програмою педпрактики здобувачів ступеня доктора філософії. Метою педагогічної практики є оволодіння здобувачами наукового ступеня доктора філософії сучасними методами, формами та засобами навчання, поглиблення знань із базових психолого-педагогічних дисциплін, професійних навичок та вмінь для вирішення конкретних навчально-педагогічних задач в умовах реального освітнього процесу в ЗВО. Педагогічна (асистентська) практика спрямована на формування вміння організовувати та контролювати особистісний і професійний розвиток, демонструвати здатність до продукування й запровадження сучасних комунікативних методів, технологій у навчально-освітній процес закладу

вищої освіти; навичок моделювання й інноваційної організації типових для ЗВО видів навчальних занять, а також форм і методики контролю за успішністю у процесі викладання релігієзнавчо-філософських навчальних дисциплін. Під час зустрічі зі здобувачами вищої освіти та роботодавцями вони підтвердили, що отримані аспірантами під час практики компетентності є корисними в їхній подальшій професійній діяльності.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Набуття соціальних навичок (soft skills) здобувачами вищої освіти за ОП відбувається на багатьох рівнях, а саме: в процесі аудиторних і практичних занять; під час наукових і навчально-методичних консультацій, колоквиумів, наукових форумів, круглих столів; в процесі спілкування зі своїми науковими керівниками, колегами та викладачами; у процесі самостійного виконання досліджень, пов'язаних з підготовкою дисертаційної роботи, що передбачає тісну комунікацію з працівниками бібліотек, архівів, очільниками церковно-релігійних організацій, журналістами, держслужбовцями тощо. Практично всі освітні компоненти освітньої програми тією чи іншою мірою спрямовані на набуття здобувачами вищої освіти комплексу соціальних навичок, таких як: здатність до критичного мислення, реалізації власного наукового і творчого потенціалу; здатність до розуміння й використання основних положень нормативно-правових документів сфери вищої освіти, ефективного використання інформаційно-комунікативних технологій в процесі науково-дослідницької діяльності; здатність використання іноземної мови у професійній педагогічній та дослідницько-аналітичній діяльності; здатність орієнтуватись в актуальних світоглядних питаннях, використовувати набутий особистісно-професійний досвід для вирішення фахових завдань. Широкі можливості набуття soft skills забезпечує проходження асистентської практики: здатність до педагогічної та науково-дослідницької діяльності в галузі релігієзнавства; уміння доступно й ефективно пояснювати, раціонально планувати й використовувати час та застосовувати мотиваційні прийоми і методи навчання; здатність взаємодіяти в проєктній діяльності і проявляти автономність та відповідальність у процесі здійснення й управління навчально-освітнім процесом; здатність до інтелектуальної емоційно-ціннісної емпатійності щодо різноманіття переконань, почуттів вірян, їхніх соціальних і комунікативних пріоритетів. Підготовка звітної документації за видами і напрямками роботи, здобуття результатів, їх обробка та презентація (захист) – це також ефективні чинники формування соціальних навичок в межах ОП. Під час зустрічі зі стейкхолдерами члени експертної групи мали можливість переконатися у їх схвальній оцінці рівня фахової підготовки та здатності до комунікації здобувачів вищої освіти ОП. Під час зустрічей зі здобувачами вищої освіти та представниками студентського самоврядування вони продемонстрували достатньо високий рівень володіння соціальними навичками та відмітили ефективність різноманітних заходів, що проводяться на факультеті та в університеті і які спрямовані, зокрема, на набуття й подальший розвиток соціальних навичок (soft skills).

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт за спеціальністю 031 «Релігієзнавство» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти відсутній. За цих обставин освітня програма і навчальний план за спеціальністю зорієнтовані на основні вимоги дев'ятого рівня Національної рамки кваліфікацій, на п. 27 «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України №261 від 23.03.2016 р. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>)), який визначає, що ОП третього рівня вищої освіти має включати чотири компоненти, які забезпечують набуття таких компетентностей як: здобуття глибоких знань зі спеціальності; оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями; набуття універсальних навичок дослідника та здобуття мовних компетентностей. Для визначення компетентностей, якими мають оволодіти здобувачі вищої освіти за ОП, розробники програми керувалися Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.), Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» (2019 р.), Постановою Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261», а також внутрішніми нормативно-правовими документами, затвердженими Вченою радою Університету. Зміст загальних і фахових програмних компетентностей, якими оволодівають здобувачі в межах ОП, відповідає кваліфікаційній характеристиці викладача ЗВО, працівника науково-освітньої установи, наукового співробітника.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Обсяг освітньої програми «Релігієзнавство» та окремих її освітніх компонентів урегульований «Положенням про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/17RgKx8lM8GomxlzBrDjHAjVnConVNkE6/view>) та «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQJoaYh/view), і в кредитах ЄКТС виглядають таким чином: загальний обсяг освітньої програми відповідає вимогам законодавства (ст. 5 Закону України «Про вищу освіту»), навчальний план ОП складає 40 кредитів на весь період навчання, виконання яких

аспірантом передбачається протягом першого року навчання. Це зроблено з метою, аби більшу частину часу навчання в аспірантурі здобувачі вищої освіти присвятили виключно написанню дисертації та підготовці її до захисту. Аудиторне навантаження дисциплін становить не менше, ніж 1/3 від загального навчального навантаження; навчальний час, відведений для самостійної роботи аспіранта, становить не більше, ніж 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Навчальний час, відведений для самостійної роботи аспіранта, регламентується робочим навчальним планом; зміст самостійної роботи аспіранта з конкретної дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Здобувачам вищої освіти за їх вмотивованої заяви можуть бути встановлені на поточний навчальний семестр індивідуальні графіки навчального процесу. Окремо передбачено проходження аспірантом педагогічної (асистентської) практики (4 кредити ЄКТС). З'ясування питань, чи не перевантажені аспіранти, чи вистачає їм часу на самостійну роботу визначається в Університеті шляхом опитування. Під час зустрічі експертів зі здобувачами вищої освіти останніми скарги і зауважень стосовно навчального перевантаження не було висловлено.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Освітня програма не передбачає дуальної форми освіти.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Експерти вважають сильними сторонами та позитивними практиками ОП те, що її освітні компоненти взаємопов'язані між собою і в своїй сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання, зміст освітньої програми відповідає предметній області спеціальності, реалізація ОП забезпечує набуття здобувачами вищої освіти широкого кола соціальних навичок (soft skills). Сильною стороною освітньо-наукового процесу за ОП є формування індивідуальних освітніх траєкторій для кожного з аспірантів з урахуванням їхніх наукових зацікавлень. Сильні сторони і позитивні практики освітньої програми забезпечують формування глибоких релігійно-філософсько-евристичних компетентностей, створюють сприятливе методологічне підґрунтя для здійснення власних наукових досліджень здобувачами вищої освіти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Представлена в освітній програмі структурно-логічна схема є досить схематичним зображенням освітніх компонентів, по суті, дублюванням їх переліку, та не відображає достатньою мірою їх взаємозв'язок і порядок вивчення. Видається доречним розширення переліку запропонованих здобувачам вищої освіти вибіркового дисциплін, зокрема, шляхом долучення аспірантів до вибору не лише професійно-орієнтованих, а й міжгалузевих початкових дисциплін, що входять до загальноуніверситетського переліку.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. Певні вади структурно-логічної схеми ОП значною мірою долаються в процесі реалізації освітньої програми науково-педагогічними працівниками високої кваліфікації, які мають великий досвід педагогічної та науково-дослідницької діяльності і на практиці здатні забезпечувати досягнення цілей і програмних результатів навчання за ОП. Побудова структурно-логічної схеми, яка б демонструвала дизайн освітньої програми та логіку вивчення визначених нею освітніх компонентів, як засвідчило спілкування з гарантом та проектною групою, буде здійснена в новому варіанті ОП, що розробляється, в якому також планується розширення переліку вибіркового навчальних дисциплін та вдосконалення процедури їх вибору здобувачами вищої освіти.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання до аспірантури як додаток 2 до «Правил прийому до Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» розміщені на сайті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (<http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant/05normdoc/01>). Правила містять контактну інформацію, етапи вступної кампанії, перелік вступних випробувань, інформацію про вартість навчання, правила подачі документів тощо. На навчання за освітньою програмою третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю «031 Релігієзнавство» приймаються особи, які здобули ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста. Отже, Правила прийому на навчання до ЗВО відповідають Умовам прийому до закладів вищої освіти, затверджених МОН України, вони є зрозумілими і чіткими та не містять дискримінаційних положень.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому на навчання за ОП враховують особливості та змістове наповнення самої освітньої програми. Зокрема, програма вступного випробування в аспірантуру з галузі знань «03 Гуманітарні науки» за спеціальністю «031 Релігієзнавство» (<https://drive.google.com/file/d/1o9y3yNMfg2x5gFmawd1As7fgXmwcolKG/view>) в цілому враховує специфіку самої освітньої програми, що знаходить своє відображення в переліку основних тематичних блоків: релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна; історія світової та вітчизняної релігієзнавчої думки; філософія та феноменологія релігії; історія релігії; психологія та соціологія релігії. Форми та зміст вступних випробувань до аспірантури у ЗВО відповідають рівню вхідних компетентностей здобувачів, необхідних для того, щоб розпочати навчання на освітній програмі.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших вітчизняних та зарубіжних ЗВО, зокрема під час академічної мобільності, регламентуються й унормовуються в Університеті низкою документів, насамперед, «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (п. 3) (https://drive.google.com/file/d/1P2OnxB-_oJfGB8rNEqYr6Df3wb2pac-X/view), «Положенням про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (п. 7.14) (https://drive.google.com/file/d/1x419wQ3yhhBioazmcm_xUod7zrSsdCVN/view). Вони оприлюднені на сайті ЗВО, є доступними для всіх учасників освітнього процесу й послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми. Ці Положення забезпечують можливість зарахування/перезарахування кредитів, що були отримані за час навчання на інших ОП. Курси зараховуються за умови їх відповідності спеціальності, наявності необхідних обсягів у порівнянні з обсягами дисциплін/змістових модулів, які аспірант має опанувати під час навчання за ОП. Перезарахування вивчених навчальних дисциплін здійснюється на підставі представленого здобувачем вищої освіти документа з переліком та результатами навчальних здобутків з навчальних дисциплін, кількістю кредитів та інформацією про систему оцінювання навчальних здобутків здобувача вищої освіти, завіреного в установленому порядку ЗВО. Перезарахування оцінок у шкалу оцінювання Університету здійснюється за середнім показником отриманої оцінки в ЗВО-партнері деканатами разом з навчальним та міжнародним відділами. Під час відео зустрічей зі здобувачами вищої освіти, гарантом ОП, науково-педагогічними працівниками встановлено, що випадків практичного застосування зазначених вище процедур за останні чотири роки не було.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в ЗВО регулюються «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/17hOEulYSU5VKawWlYrKu2dFd5J74P_lQ/view). Реалізація здобувачами освіти права на визнання результатів навчання у неформальній освіті передбачає, що у межах навчального плану ОП аспіранту можуть зараховуватися кредити і визнаватися результати навчання, які він отримав у неформальній освіті, на підставі відповідного сертифіката або іншого документа. Університет може визнати результати навчання у неформальній освіті, як додаткові, в обсязі не більше 10% від загального обсягу в межах конкретної ОП. Курси зараховуються за умови їх відповідності спеціальності, наявності необхідних обсягів, у порівнянні з обсягами дисциплін/змістових модулів, які аспірант має опанувати під час навчання за освітньою програмою. Для визнання результатів навчання у неформальній освіті попередньо створюється розпорядженням декана факультету фахова

комісія, до складу якої входять: декан факультету, гарант відповідної освітньої програми, науково-педагогічні працівники, які забезпечують викладання дисципліни, що пропонується до перезарахування на основі визнання результатів навчання у неформальній освіті. Фахова комісія визначає метод оцінювання отриманих результатів навчання. У випадку негативного висновку фахової комісії, здобувач має право подати апеляцію. Апеляційна комісія за результатами розгляду скарги приймає обґрунтоване рішення щодо предмету скарги (цілкове або часткове задоволення, залишення скарги без задоволення). Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом TOEFL, IELTS, або Cambridge English Language Assessment, на рівні C1, має право: на зарахування відповідних кредитів, передбачених ОП як таких, що виконані у повному обсязі; на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником). В ході проведення зустрічей з гарантом ОП та аспірантами встановлено, що практичних випадків застосування зазначених вище процедур за останні чотири роки не було через відсутність у здобувачів вищої освіти результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Експерти засвідчують, що ЗВО має дієві процедури забезпечення доступності ОП для потенційних вступників. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими й зрозумілими, оприлюднені на офіційному веб-сайті ЗВО, враховують особливості ОП «Релігієзнавство», не містять дискримінаційних положень. Нормативними документами Університету визначені достатньо чіткі й зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, а також результатів навчання, отриманих у неформальній освіті; вони є доступними для всіх учасників освітнього процесу.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Членами експертної групи рекомендується продовжити роботу з імплементації європейських стандартів визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, зокрема під час академічної мобільності, а також отриманих у неформальній освіті; більш активно пропагувати й заохочувати здобувачів вищої освіти ОП до отримання освіти за зазначеними формами; підвищити рівень інформування аспірантів про можливості й вимоги до результатів навчання, здобутих в інших ЗВО та отриманих у неформальній освіті.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень B

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. Рекомендація щодо необхідності продовження подальшої роботи з імплементації європейських стандартів визнання отриманих в інших закладах вищої освіти та в неформальній освіті результатів навчання не заперечує вже зроблених закладом вищої освіти певних кроків у цьому напрямку, й орієнтована на реалізацію та вдосконалення існуючих практик на ОП.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми та методи навчання, що використовуються в рамках ОП загалом сприяють реалізації заявлених ПРН та відповідають вимогам забезпечення академічної свободи як здобувачів (студентоцентризм), так і викладачів. Здобувачі самостійно обирають найбільш прийнятну для себе форму навчання (очна денна, заочна) та мають можливість на кількох рівнях формувати індивідуальну освітню траєкторію, що забезпечує творення індивідуального профілю компетентностей (одного із засадничих аспектів студентоцентрованого підходу). Здобувачі впливають на освітній процес на рівні вибору близької їм тематики дисертаційного дослідження, вибору частини навчальних курсів (25% від загального обсягу навчальних кредитів) та частково через вплив на зміст курсів (орієнтована на спеціалізацію та дослідження здобувачів тематика індивідуальних дослідницьких завдань, матеріалів до опрацювання іноземною мовою тощо). Забезпечення можливості формування індивідуальної

освітньої траєкторії гарантується низкою документів Університету: «Статут ЧНУ» (п. 1.9, 2.3, 8.17, 8.27; <https://drive.google.com/file/d/oB1PzclSOKFQnVm9xSjHdWsiX3BVdTRSMWoxUjlnbIdRYzFr/view>), «Правила прийому до аспірантури та докторантури на здобуття наукового ступеня доктора філософії та доктора наук у 2021 році» (п. 6.4 (в частині про формування дослідницької пропозиції); <https://drive.google.com/file/d/1obWoX8w6agRQEyEEhZzrju82TMhKb3zZ/view>), «Положення про організацію освітнього процесу у ЧНУ» (Розд. IV, V) https://drive.google.com/file/d/14PoxHnt_u7rPqGbGu3cccWyTRXbI5-Gg/view, «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти доктора філософії у ЧНУ» (п. 3.5); https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQjoaYh/view). Можливість впливати на формування змісту освіти на ОП підтверджувалася також у розмовах на зустрічах із учасниками освітнього процесу (здобувачами, науково-педагогічними працівниками та адміністрацією). Зрештою, низка наданих на запит документів (заяв про вибір дисциплін вибіркової частини ОП; зразків проектних робіт здобувачів, люб'язно наданих під час зустрічей), свідчить не лише про можливість вибору курсів, і а про орієнтацію їх змісту на дослідження здобувачів, зв'язок змісту і методів навчання з програмними результатами. Викладачі вільно формують зміст курсів, пропонують авторські курси на вибір здобувачів та самостійно добирають найбільш підходящі для досягнення ПРН методи навчання. Попри те, що «Положення про організацію освітнього процесу» та навчальний план передбачають лише традиційні види занять (лекції, семінари, консультації, самостійна робота), під час зустрічей здобувачі та викладачі декларують використання низки інструментів інтерактивної роботи (Canva, EdPuzzle) та методів активного навчання (підготовка проектів, вивчення кейсів), що сприяють глибокому осмисленню знань та розвитку навичок їх практичного застосування. Разом з тим, використання цих методів часто не відображається в оприлюднених програмах відповідних курсів.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Ключова інформація про організацію освітнього процесу розміщується на офіційних інтернет-сторінках Університету та Факультету. Відповідно, розділ «Аспірантура та докторантура» (<http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant>) та підрозділ «Аспірантура 031 – Релігієзнавство» (розділ «Кафедри» - «Кафедра філософії та культурології») (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5164#) містять інформацію про ОНП, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу (силабуси, навчальні плани, перелік дисциплін вільного вибору), графік організації навчального процесу, розклад та інше. Викладачі та здобувачі підтверджують, що вся інформація є у вільному доступі до початку занять та додатково обговорюється на початку курсу (переважно на першому занятті). Варто зауважити, що Університет не встановлює єдиної жорсткої форми силабусів, тож їх структура та зміст варіюється від максимально наближених до роз'яснень НАЗЯВО (наприклад, силабус поданого до вибору курсу «Академічна цифрова грамотність» https://drive.google.com/file/d/1krtSu3btIU_498ksIZbuz5HDJaANXRrQ/view) до розширених робочих програм (з додаванням політики дисципліни – програма педагогічної (асистентської) практики <https://drive.google.com/file/d/1sD9Jnhcg7A89S2wKLAvgD-neF-poNvM2/view>) або традиційних робочих програм. Як відзначив гарант ОП, в Університеті наразі тривають дискусії та обговорення щодо доцільності впровадження єдиного зразка силабусів та їх можливої структури (зустріч 1). Кожна з оприлюднених програм курсів містить інформацію про завдання курсу, результати навчання та компетентності, перелік тем, що вивчатимуться на курсі, список літератури. Сильною стороною більшості програм є розгорнуте роз'яснення шкали, процедури та критеріїв оцінювання кожного з запланованих видів робіт, включно з критеріями оцінювання відповідей на екзамені. Для кожного навчального курсу в навчальному середовищі Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/> створюється сторінка курсу, де додатково розміщується основна інформація про курс і робоча програма до нього. Експертній групі було надано доступ до сторінок окремих курсів ОП в згаданій системі, однак, перевірити повноту залучення здобувачів до роботи в електронному навчальному середовищі не вдалося через закінчення процесу навчання на згаданих курсах (навчання за програмою заплановане на першому році програми, однак набору на перший курс в поточному році не було). Під час зустрічей здобувачі підтверджували доступність та вичерпність оприлюдненої інформації, апелювали до змісту програм при розповідях про вибір тих чи інших навчальних курсів. Окремо і здобувачі, і викладачі наголошували на наявності можливості апеляції у випадку незгоди з оцінкою викладача та демонстрували загальну обізнаність з процедурою апеляції.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Зв'язок навчання та досліджень значною мірою забезпечується через орієнтацію змісту навчальної складової освітньої програми на дисертаційне дослідження здобувача. Цей зв'язок вибудовується через індивідуальний план аспіранта. По-перше, йдеться про курси, що мають своїм завданням сформувати дослідницькі навички здобувачів: «Філософія та методологія науки», «Проектний менеджмент», «Обробка результатів експерименту», «Академічне письмо та риторика іншомовного спілкування». Оприлюднені версії робочих програм цих курсів містять перелік тем курсу без розширеного плану лекцій, що не дозволяє в деталях оцінити зміст курсу, однак, за твердженням здобувачів та викладачів зміст цих курсів спрямований на допомогу у формуванні дизайну дослідження, добір ефективних методів дослідження, здійсненні збору інформації (польовий етап), опрацюванні отриманих результатів та оцінці перспектив монетизації досліджень; ознайомлення з основними елементами грантової заявки. По-друге, здобувачі здійснюють/планують реалізувати окремі соціологічні дослідження в межах власних дисертаційних розвідок (І. Лазоревич, обговорення під час зустрічі з науковими керівниками). Опрацюванню результатів таких розвідок сприяє доступна для здобувачів матеріально-технічна база, зокрема, соціологічна лабораторія, одним з

напрямів діяльності якої є дослідження в релігійній сфері. Лабораторія також має відповідне програмне забезпечення для обробки та аналізу результатів якісних досліджень (ATLAS.ti та QDA Miner Academic) (рахунок-фактура про купівлю програмного забезпечення та інформаційна довідка про роботу лабораторії була надана під час огляду аудиторного фонду та матеріально-технічної бази). Також здобувачі залучаються до існуючих науково-дослідницьких проектів, зокрема, І. Лазоревич бере участь в реалізації проекту «Соціальна функціональність релігії в умовах масштабних небезпек: ідейно-теоретичний та практичний виміри» (керівник проекту І. Горохолінська; Наказ МОН від 04.12.2020 р. №1537). По-третє, здобувачі презентують власні дослідження на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, що відображено в індивідуальних планах та звітах здобувачів. Разом з тим, варто відзначити, що абсолютна більшість таких конференцій, як і публікацій розвідок здобувачів, проходить в Україні. По-четверте, здобувачі беруть участь в міжкафедральних та міжвузівських інформаційних семінарах. Зокрема, здобувачі, НПП та роботодавці позитивно відгукувалися про роботу міжвузівського семінару «Релігія в особах», що дозволяє ознайомитися з релігійним життям різних релігій та конфесій безпосередньо через їх представників. Додатково до практичної обізнаності такі семінари сприяють зав'язанню професійних контактів як з релігійними діячами, так і з професійними релігієзнавчими товариствами (зокрема, Українською асоціацією релігієзнавців). Насамкінець, по-п'яте, тематика досліджень здобувачів часто пов'язана з їх практичною роботою в релігійних спільнотах.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Обговорення під час зустрічей з викладачами й здобувачами та аналіз документації освітнього процесу свідчить про періодичне оновлення змісту освіти на ОП відповідно до сучасних наукових досягнень та запитів зацікавлених сторін (відгуків роботодавців, запитів здобувачів, тенденцій на ринку праці). Таке оновлення відбувається на трьох рівнях. По-перше, вносяться корективи до навчального плану, що відображено у відомостях про самооцінювання ОП (зміни обсягів окремих курсів, уточнення назв тощо) та підтверджується наданими на запит витягами з протоколів. По-друге, відповідно до «Положення про розроблення та реалізацію освітніх програм в ЧНУ» (п. 3.1) (<https://tinyurl.com/hyt97aks>), щорічно оновлюється зміст навчальних дисциплін, що частково відображається в оприлюднених на сайті силабусах та наданих на запит робочих програм навчальних курсів. Навчальні та робочі програми розглядаються та схвалюються відповідною кафедрою, науково-методичною радою та затверджуються Вченою радою Університету, що підтверджується наданими на запит програмами. Важливою складовою частини робочих програм є перелік авторитетних інформаційних ресурсів, офіційних сторінок фахових та профільних видань, онлайн-курсів за близькою тематикою, що дозволяє аспірантам самостійно відслідковувати найсвіжіші новинки та публікації. Разом з тим, варто відзначити, що поодинокі робочі програми та/або силабуси потребують часткового оновлення рекомендованої літератури, ширшого представлення сучасних україномовних або англомовних джерел (наприклад, програми курсів «Обробка результатів експерименту», «Наука в аксіосфері культури»). Частково такий стан речей пояснюється відсутністю здобувачів першого року навчання у 2020/2021 н. р. або тим, що ці дисципліни в останні роки не обиралися здобувачами. Третім рівнем на якому здійснюється оновлення змісту освіти за програмою є підвищення кваліфікації НПП, обмін науковим та викладацьким досвідом викладачів ОП. ЗВО тісно співпрацює з інституціями, в яких здійснюється підготовка фахівців-релігієзнавців: Відділенням релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, НПУ імені М. П. Драгоманова, НУ «Острозька академія» та ін. Важливими партнерами, відгуки яких враховуються при оновленні змісту навчання, є релігійні та міжрелігійні організації, регіональні органи виконавчої влади. З ними проводяться спільні тематичні методологічні семінари, зовнішні фахівці запрошуються в якості гостей лекторів, рецензентів навчальних програм, наукових розвідок тощо (<http://philology.chnu.edu.ua/?p=5157>). Загалом, тематика занять і завдань до них дозволяє висловувати про актуальність змісту курсів ОП, їх орієнтованість на отримання ґрунтовних теоретичних знань та формування практичних навичок викладацької, науково-дослідницької й експертно-аналітичної діяльності. Здобувачі та НПП декларують використання методів та інструментів активного й інтерактивного навчання (див. 4.1), що однак, не завжди відображається в робочих програмах.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Розширення міжнародних контактів та співпраці є одним зі стратегічних пріоритетів Університету («Стратегічний план розвитку ЧНУ на 2019-2026»: <https://drive.google.com/file/d/oBiffApaX3KANTThWYkpqR3FMNkRXVVMxRlZZczlId2ZVdEZZ/view>), який на сьогодні має близько двохсот міжнародних угод (191 договір; зустріч з керівництвом університету). Одним з ключових елементів розвитку інтернаціоналізації Університету загалом та освітньої програми зокрема є акцент на професійному опануванні іноземної мови, перш за все, англійської. Окрім викладання окремих навчальних курсів на програмі англійською, Університет створює додаткові умови для кращого опанування здобувачами та викладачами англійської та інших іноземних мов (німецької, румунської; можливості проходження безкоштовних або за пільговими цінами мовних курсів, здачі міжнародних екзаменів на базі Університету, користування лінгвістичним центром та ін.). Сучасні англомовні розвідки загалом достатньо мірою присутні в програмах навчальних курсів, а бібліотека забезпечує доступ до ключових баз даних, що створює можливості для врахування актуальних світових тенденцій в дослідженнях здобувачів. Іншим важливим напрямом інтернаціоналізації є розвиток академічної мобільності, що регулюється «Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти ЧНУ» (https://drive.google.com/file/d/1YUydd8LEuGo2e6wohk26FJsc9vOY2x_H/view). Здобувачі мають змогу аплікуватись на міжнародні програми обміну, інформація про які висвітлюється на інтернет-сторінці Університету

(розділ «Міжнародна діяльність»: <http://interof.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>). Додаткову популяризацію міжнародних освітніх можливостей здійснює Рада молодих вчених (через інтернет-сторінку, корпоративні розсилки). Можливостями участі у міжнародних короткострокових стажуваннях та візитах наразі скористалися двоє аспірантів-релігієзнавців (І. Лазоревич і В. Гунько) та викладачі, які залучені до викладання на ОП, зокрема, М. Шкрібляк (Сучавський університет імені Штефана чел Маре (Румунія, 2017)), В. Балух (Варшавський, Лодзький та Ягеллонський університети (Польща, 2019)), А. Матійчак (Ясський університет ім. А. Й. Кузи (Румунія, 2019)) (зведену інформацію про стажування викладачів, в т. ч. закордонні, було надано на запит експертів). Більшість викладачів (Таб. 2) та окремі здобувачі мають англomовні праці, опубліковані в закордонних (В. Гунько) або українських виданнях (І. Лазоревич). Разом з тим, збільшення кількості закордонних публікацій (в тому числі, таких, що входять до баз даних Scopus та Web of Science), участі в міжнародних конференціях за кордоном та співучасті в міжнародних дослідницьких проектах та грантах залишаються потенційною зоною росту для всіх учасників освітнього процесу.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Сильною стороною освітньої програми є зорієнтованість її змісту на запити і дослідницькі інтереси здобувачів (реальна можливість вибору навчальних дисциплін, свобода у виборі тематики дослідження та форм навчання). Навчальні курси освітньої програми загалом мають необхідне навчально-методичне забезпечення. В процесі навчання використовуються сучасні методи та інструменти активного навчання. Інформація щодо навчальних курсів за програмою є чіткою, доступною, відкритою. Здобувачі вищої освіти мають можливості повноцінно використовувати додаткові ресурси Університету (лабораторії, мовні курси тощо), ширше інтегруватися в професійну релігієзнавчу спільноту, користуватися можливостями міжнародної мобільності, долучатися до поточних дослідницьких проєктів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Попри підтвердження під час зустрічей зорієнтованості загальних дисциплін програми на спеціальність і тематику дослідження здобувачів, така зорієнтованість не завжди відображається в робочих програмах курсів. Ширше відображення орієнтації на спеціалізацію на рівні програм курсів допоможе здобувачам вищої освіти повніше й свідоміше використовувати здобуті в межах курсу компетентності; також певного оновлення потребують списки літератури до окремих курсів, з наголосом на сучасні англomовні та україномовні розвідки (зокрема, робочі програми курсів «Обробка результатів експерименту», «Правові гарантії і моделі державно-конфесійних відносин», «Наука в аксіосфері культури»). Рекомендується продовжувати та посилювати залучення здобувачів до наявних в Університеті дослідницьких проєктів, стимулювати їх інтеграцію до міжнародного наукового товариства, шляхом заохочення до участі в закордонних наукових заходах, публікації в закордонних виданнях, а також розвитку академічної мобільності як на зовні, так і всередині України.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. Досвідчені викладачі, що працюють на ОП, здатні досить оперативно доопрацювати робочі програми насамперед навчальних дисциплін загальної підготовки з метою більшої зорієнтованості їх змісту на профіль освітньої програми, тематику досліджень здобувачів вищої освіти, запропонувати аспірантам сучасну вітчизняну та зарубіжну літературу, що допоможе їм кращим чином орієнтуватись в актуальній проблематиці курсів, що вивчаються, повніше і свідоміше використовувати здобуті в межах навчальних дисциплін знання, вміння та навички. Мова йде, власне, про глибшу синхронізацію навчально-методичного супроводу процесу підготовки за ОП з фактично наявними позитивними практиками, посилення розвитку вже існуючих напрямів діяльності.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для

окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Здійснення контрольних заходів та оцінювання досягнень результатів навчання здобувача за окремою навчальною дисципліною і освітньою програмою загалом регулюється «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQjoaYh/view), «Положенням про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1QQmLhGsdS_IZdmQA3N17K1ItAmPWJTvO/view) та «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/1pomoDWyqpk2yV48kHGdLmUw3o8Lkqlq8/view>). Інформація про форми контролю та критерії оцінювання оприлюднюється в розроблених та затверджених силабусах і робочих програмах навчальних дисциплін, що знаходяться у вільному доступі на сайті кафедри філософії та релігієзнавства. Поряд з цим, відповідно до згаданих положень, інформація про графік, форми та критерії оцінювання додатково доноситься до здобувачів на першому занятті курсу або на настановчій конференції (у випадку практики). Робочі програми курсів містять чіткий перелік форм контролю та розлогий деталізований опис критеріїв оцінювання для передбачених видів робіт. Оцінювання результатів успішності на курсі здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням оцінки в національну шкалу. Здобута оцінка відображає співвідношення рівня сформованих в процесі навчання компетенцій з ПРН. Основними формами контролю є поточний, завданням якого є оперативна оцінка успішності здобувача на курсі, та підсумковий, що має на меті оцінку успішності на курсі загалом або його цілісному етапі (залік, екзамен). Загальна оцінка результатів успішності на освітній програмі відбувається кожного навчального року та проходить у формі проміжного (семестрового) та підсумкового звіту здобувача на засіданні кафедри. Результати такої оцінки заносяться до індивідуального плану, що відображається в наданих на запит документах (індивідуальних планах та звітах здобувачів). Додатково для оцінки результатів досягнень здобувачів (обговорень окремих розділів роботи або дисертації загалом) можуть запрошуватися зовнішні фахівці, що додатково сприяє різнобічній та неупередженій оцінці дисертаційної роботи здобувача. Під час зустрічей здобувачі вищої освіти підтвердили, що інформація щодо часу, форм та критеріїв контролю є чіткою, зрозумілою і надається заздалегідь. Оскаржень результатів оцінки успішності здобувачів за даною ОП наразі не було.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти за спеціальністю «031 Релігієзнавство» на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти відсутній. Відповідно до «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/1wsFD5-qfQE6sp8PuTFPctoblFmyWoqd/view>), «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (п. 2.2; https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQjoaYh/view) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (п. 30; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>) протягом терміну навчання здобувач зобов'язаний виконати всі вимоги ОП, здобути необхідні для наукової та дослідницької діяльності теоретичні та практичні навички, провести власне наукове дослідження та захистити дисертацію доктора філософії. Атестація здобувачів здійснюється постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту дисертації. Згадане вище «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії» вичерпно регламентує нормативні вимоги до дисертації, порядок проведення попередньої експертизи роботи, процедури проведення фахового семінару, переліку необхідних документів та процедури їх оцінки, проведення самого захисту, підготовки атестаційної справи, розгляду апеляцій чи підстав скасування рішення ради про присвоєння ступеня. Текст дисертаційного дослідження проходить обов'язкову перевірку на плагіат та розміщується на сайті Університету у вільному доступі. На момент проходження акредитації в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича діє Спеціалізована вчена рада Д 76.051.08 з правом прийняття до захисту дисертаційних робіт з двох спеціальностей: 09.00.11 – релігієзнавство та 09.00.09 – філософія науки. Після закінчення каденції Ради Університет має право утворити разову спеціалізовану вчену раду та звернутися до НАЗЯВО для її акредитації або звернутися з клопотанням про прийняття дисертації до захисту до інших закладів вищої освіти чи наукових установ.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Проведення контрольних заходів та розв'язання можливих конфліктних ситуацій щодо результатів оцінки регламентується низкою документів Університету, зокрема «Положенням про організацію освітнього процесу в ЧНУ» (<https://drive.google.com/file/d/17RgKx8lM8GomxlzBrDjHAjVnConVNkE6/view>), «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти доктора філософії у ЧНУ» (https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQjoaYh/view), «Положенням про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ЧНУ»

(https://drive.google.com/file/d/1QQmLhGsds_IZdmQA3N17K1tAmPWJTvO/view), «Положенням про засади безконфліктних комунікацій та врегулювання спорів учасників освітнього процесу у ЧНУ» (<https://drive.google.com/file/d/1ummJLYeGbcMCAB9ItGonH1sLOK2e6jVj/view>) та «ОНП підготовки здобувачів III-го (освітньо-наукового) рівня освіти зі спеціальності 031 – Релігієзнавство» (<https://tinyurl.com/dxwm8jvj>), «Положенням про апеляцію на результати підсумкового семестрового контролю знань студентів ЧНУ» (<https://tinyurl.com/yvzxmd6u>), що розміщені у відкритому доступі на офіційних інтернет-сторінках Університету та Факультету. Із впровадженням карантинних обмежень навчання на програмі набуло змішаної форми, з ширшим використанням електронного навчального середовища (Moodle) та інструментів відеозв'язку, зокрема, для проведення контролю академічних здобутків аспірантів. На ОП діють чіткі й зрозумілі правила проведення контрольних заходів, ознайомлення здобувачів вищої освіти з графіком запланованих заходів контролю здійснюється заздалегідь. Неупередженість оцінки академічних успіхів здобувачів забезпечується шляхом прозорої процедури формування оцінки, наявності чітких критеріїв оцінки, залученням інших викладачів, які спеціалізуються на тематиці, що розглядається до обговорення проміжних результатів роботи аспіранта (рецензування окремих розділів дослідження). У випадку підозри упередженого оцінювання, відповідно до згаданого вище «Положення про апеляцію на результати підсумкового семестрового контролю», здобувач має право оскаржити його результати. Апеляційна заява подається особисто в письмовій формі в день оголошення результатів контролю. На її підставі створюється апеляційна комісія у складі не менше 3-х осіб, яку очолює перший проректор. Розгляд заяви відбувається не пізніше наступного робочого дня після її подання. Залежно від форми оскаржуваного контролю комісія або вивчає письмові матеріали (роботу апелянта), або надає повторну можливість проходження контролю. Під час відео-зустрічей здобувачі та представники студентського самоврядування підтверджували свою ознайомленість з алгоритмом дій у випадку виникнення конфліктних ситуацій та упередженої оцінки. Випадків оскарження результатів оцінки, звинувачень чи підозр у зловживаннях, конфліктах інтересів та корупційних порушеннях, на даній ОП не було, що не дозволяє повною мірою робити висновки про ефективність чи дієвість передбачених процедур.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності регламентуються «Етичним кодексом ЧНУ» (<https://tinyurl.com/2vwzmf4>), «Правилами академічної доброчесності у ЧНУ» (<https://tinyurl.com/2dd46pc6>), «Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату у ЧНУ» (<https://tinyurl.com/b2bmtezk>), «Положенням про організацію освітнього процесу у ЧНУ» (<https://tinyurl.com/2dskeuty>), «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти доктора філософії у ЧНУ» (<https://tinyurl.com/2taxmbnh>). Згадані документи, зокрема, «Етичний кодекс», розкривають ключові принципи етичної поведінки учасників освітнього процесу, зміст поняття академічна доброчесність, основні види її порушень та принципи і процедури забезпечення. Університет є учасником проекту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» у 2020-2022 (<https://tinyurl.com/cd8v3hx2>), активно популяризує культуру доброчесності серед здобувачів та викладачів, проводить відкриті роз'яснювальні зустрічі щодо змісту та видів недоброчесної академічної поведінки, видів академічної відповідальності за неї (<https://tinyurl.com/u6f8f3jt>). Коротке ознайомлення з політикою доброчесності є частиною низки навчальних курсів (або фіксується в силабусах: «Академічна цифрова грамотність», або обговорюється на початку курсу). Під час зустрічей здобувачі та представники студентського самоврядування демонстрували своє знайомство зі стандартами дотримання доброчесності та апелювали до ключових документів, що регламентують це питання, та відповідних структур, покликаних розглядати випадки ймовірної недоброчесності (Комісія Вченої ради з питань доброчесності, правових засад і регламенту, <https://tinyurl.com/25hthkdb>). Найчастіше здобувачі асоціюють недоброчесну поведінку з плагіатом, що частково пов'язано з найбільшою видимістю боротьби з цим порушенням. Університет забезпечує перевірку на плагіат всіх кваліфікаційних робіт, публікацій (статей, тез) та письмових робіт (зокрема модульних), що завантажуються до системи Moodle. У випадку Moodle перевірка здійснюється автоматично при завантаженні роботи, а звіт про її оригінальність надсилається на електронну скриньку здобувача. Університет має можливість перевіряти на плагіат всі наукові роботи через систему Unicheck в повному обсязі. Завдяки дотриманню політики доброчесності загалом у ЗВО не виявлено порушень академічної доброчесності, однак, як відзначають відповідальний за інформатизацію освітнього процесу та голова комісії Вченої ради з питань доброчесності, правових засад і регламенту (зустріч 9), викладач може самостійно притягати до академічної відповідальності студента за порушення доброчесності в поточних роботах через повторне проходження оцінювання. При визнанні студентом порушення та відсутності конфлікту про такі випадки не повідомляється до комісії з питань доброчесності. Такий підхід сприяє не лише контролю за дотриманням, а й вихованню культури доброчесності, що загалом є досить високою в Університеті.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Серед сильних сторін освітньої програми є те, що проведення контрольних заходів є чітко регламентованим. Здобувачі вищої освіти мають можливість заздалегідь ознайомитися з графіком заходів контролю, критеріями оцінювання, вимогами, що висувуються для отримання тієї чи іншої оцінки. Детальне висвітлення оцінювання є

беззаперечно сильним елементом робочих програм. Всі вимоги та процедури оцінювання є чіткими, прозорими та доступно викладеними. Університет дбає про забезпечення академічної доброчесності та активно її популяризує. Дієвою є система перевірки на плагіат, що охоплює не лише ключові кваліфікаційні роботи та публікації, а й поточні письмові, що сприяє формуванню глибшої культури доброчесності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Попри активну промоцію електронного навчального середовища Moodle (орієнтація здобувачів на сторінки курсів в системі через навчальні програми/силабуси, створення серії навчальних відео про можливості Moodle) наповнення сторінок курсів часом є фрагментарним, а їх використання для організації навчального процесу – ситуативним і нерегулярним. Ширше використання можливостей системи, зокрема, в оцінюванні прогресу навчання здобувачів вищої освіти на ОП та максимально оперативному інформуванні про зміни на курсі, сприятиме підвищенню якості навчання та є особливо актуальним в умовах дистанційного навчання.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, зазначені вище недоліки не піддають сумніву функціонування в ЗВО системи інформування здобувачів вищої освіти про відповідні види робіт, форми і критерії оцінювання, контрольні заходи тощо, а є свідченням певних локальних недопрацювань, пов'язаних з поточною роботою науково-педагогічного колективу, які можуть бути оперативним усунуті, що сприятиме подальшому вдосконаленню існуючої практики на ОП.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Академічна та професійна кваліфікація викладачів, які реалізують освітню програму забезпечує досягнення поставлених програмних результатів навчання. Аналіз відповідності кадрового забезпечення здійснювався на основі опрацювання 1) наданих відомостей про кадрове забезпечення (Таб. 2 Відомостей про самооцінювання), 2) академічних профілів науково-педагогічних працівників та розміщених у вільному доступі наукових праць цих викладачів, 3) зустрічей зі здобувачами, викладачами, роботодавцями та представниками релігійних організацій. Всі задіяні викладачі мають наукові ступені та вчені звання. З 11 викладачів, які викладають на ОП або запропонували вибіркові курси для неї (відповідно до розміщених на сайті силабусів в підрозділі «Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу» розділу «Аспірантура 031 – Релігієзнавство» (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5237), 8 є докторами наук (5 філософських (в т. ч. 2 за спеціальністю «Релігієзнавство»), 1 економічних, 1 історичних та 1 фізико-математичних) та 3 – кандидатами наук (2 філологічних та 1 історичних). Викладачі вчасно проходять підвищення кваліфікації та стажування, в тому числі, за кордоном (зведена відомість про проходження стажувань та підвищення кваліфікації викладачів ОП надана на запит експертів). Тематика підвищення кваліфікації викладачів загалом відповідає тематиці курсів, які вони викладають на освітній програмі. Наприклад, тематично співзвучними є захищені докторські дисертації/ публікації та зміст курсів, що викладаються О. Бродецьким (дисертація «Етичні цінності в релігіях: гуманістична синергія ідей» та курс «Орієнталістські релігійно-філософські вчення та практики»; курс «Методологічні проблеми філософії релігії», статті «Діалектика конкретно-історичного та історіософського аспектів у змісті релігієзнавчої освіти» та ін.), М. Чікарьковою (дисертація «Біблійний антропоцентризм та його роль у становленні європейської культури» та курс «Релігійна семантика та семіотика»), М. Шкрібляком (дисертація «Церковно-юрисдикційні трансформації та формування модерної ідентичності київського християнства у контексті політико-ідеологічних стратегій етнодержавного самовизначення Руси-України в XVI – XVII століттях» та курс «Екуменізм та проблеми міжконфесійного діалогу»), В. Балухом (курс «Правові гарантії і моделі державно- конфесійних відносин», статті «Відносини держави і релігійних організацій: українські реалії і проблеми» та ін). Викладачі реалізують дослідницькі проекти, зокрема проект «Роль етноконфесійних взаємовідносин транскордонних регіонів (Буковина, Галичина) в євроінтеграційних процесах: суспільно-практичний вимір» (номер державної реєстрації 0115U003229) безпосередньо виконували В. Балух, О. Бродецький, М. Шкрібляк). Аналіз наукового доробку та позитивні відгуки здобувачів, випускників і роботодавців дозволяють висновувати, що кваліфікація викладачів забезпечує досягнення визначених освітньою програмою цілей та результатів навчання.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Конкурсний добір викладачів Університету регламентується «Положенням про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1hm-on4WmOXuAn4Q_oiz1b4GuR9-77J53/view), Колективним договором (п. 1.12-13,18; <https://drive.google.com/file/d/13Bsj7baEfXTlMBHL-d-S3tQ2Q6Qq-UGz/view>), «Правилами внутрішнього трудового розпорядку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (Розд. 2; https://drive.google.com/file/d/1nB_qUygb6eqAPiEGbupbn4AOmgUNf0gWC/view). Проведення конкурсу здійснюється на засадах відкритості, гласності, об'єктивності та неупередженого ставлення до кандидатів. Забороняється будь-яка дискримінація, включно з дискримінацією за релігійними/світоглядними переконаннями (що інколи оцінюється як виклик релігійними організаціями (зустріч з представниками релігійних організацій)). Оголошення про вакантну посаду оприлюднюється на офіційному сайті Університету (термін конкурсу – один місяць з дати опублікування оголошення). При аплікуванні на посаду вимагається стандартний пакет документів, передбачений законодавством. Кандидати мають відповідати вимогам, що ставляться до науково-педагогічних працівників того чи іншого освітнього рівня законодавством України. Оцінка рівня професійності кандидатів може проводитися через пробне відкрите заняття, співбесіду чи обговорення кандидатури на засіданні кафедри (обов'язково в присутності кандидата) (п. 6 «Положення про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників»). Рішення кафедри та факультету приймаються таємним голосуванням і передається конкурсній комісії, за умови позитивного рішення – далі Вченій раді університету. Претендент, який отримав більше половини голосів Вченої ради, вважається обраним на посаду, рішення Вченої ради є підставою для укладання трудового договору. Також при укладанні/продовженні трудового договору враховуються результати підвищень кваліфікацій та рейтингового оцінювання. На зустрічах з науково-педагогічними працівниками і представниками відділу кадрів підтверджувалися прозорість процедури конкурсного добору, відсутність претензій до конкурсних процедур (в т. ч. пов'язаних з нещодавною реорганізацією філософсько-теологічного факультету Університету).

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Університет систематично залучає роботодавців – представників академічної спільноти, релігійних та міжрелігійних організацій, локальних органів виконавчої влади (відділу у справах релігії та національностей Управління культури Чернівецької ОДА) – до реалізації освітньої програми. Відгуки та рекомендації роботодавців, що додаються до відомості про самооцінювання, враховувалися при розробці та корективах освітньої програми, що підтверджується на зустрічах з роботодавцями. При подальшій реалізації програми з роботодавцями проводяться систематичні методологічні семінари («Релігія в особах» та ін.), конференції, ознайомчі візити, обміни інформацією (щодо релігійної статистики регіону, рекомендацій реалізації політики в сфері релігії тощо), представників роботодавців залучають як запрошених лекторів та рецензентів, партнерів у проведенні просвітницьких заходів (Дні релігійної свободи, «релігійні сніданки»), спільних видавничих («Митрополіча бібліотека») та освітніх проектів тощо. Цікавим є факт, що не лише випускники освітньої програми (та раніше аспірантури) стають співробітниками організацій-партнерів, а й представники роботодавців стають здобувачами вищої освіти на освітній програмі (здобувач В. Гулько – зустрічі з науковими керівниками та здобувачами вищої освіти). Серед викликів, які постають перед Університетом при співпраці з роботодавцями, варто відзначити балансування різнонаправленості очікувань останніх (збільшення акценту на теоретичних/практичних аспектах підготовки, зближення з теологією/дотримання позаконфесійності тощо). Разом з тим, під час зустрічей роботодавці впевнено відзначали освітню програму як регіонального лідера в галузі та перспективну платформу для розвитку ширшого міжрелігійного і міжконфесійного діалогу, що матиме позитивний ефект не лише для академічного середовища.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Експерти констатують, що практики залучення зовнішніх експертів та роботодавців до власне аудиторних занять на ОП поки що немає, проте Університет надає інші можливості участі професіоналів-практиків, експертів галузі та представників роботодавців у освітньому процесі. Серед проектів, що неодноразово згадувався на зустрічах зі здобувачами, викладачами, роботодавцями та представниками релігійних організацій варто назвати Всеукраїнський міжвузівський методологічний онлайн-семінар «Релігія в особах». Його лекторами були, в тому числі, Михайло Аніщенко (екзарх Константинопольського Патріархату, титулярний єпископ Команський, голова київської Ставропігії (Андріївської церкви)), Володимир Бурега (проректор Київської духовної академії і семінарії, УПЦ(МП)), єп. Маркос Оганесян (глава Української єпархії Вірменської Апостольської Церкви) та інші. Відповідно до графіку навчально-методичних та науково-практичних семінарів кафедри філософії та культурології, академічні зустрічі відбувалися також із завідувачкою Відділом філософії та історії релігії Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України Л. Филипович; професором кафедри богослов'я та релігієзнавства НПУ імені М. П. Драгоманова Ю. Чорноморцем (<https://drive.google.com/file/d/1ad7ppIscVmKmOQmiH6oQUon2JJVvXdBL/view>).

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Професійний розвиток та підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників є одним з ключових напрямів системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ», розд. 3; <https://drive.google.com/file/d/1pomoDWyqpk2yB48kHGdLmUw3o8Lkqlq8/view>). Відповідно до «Положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1opL_rGqQxGOytwv1lkoQUAKdjKInQeK6/view), підвищення кваліфікації відбувається не рідше, ніж раз на 5 років, та має становити не менше 30 робочих днів (п. 3.2). Як підвищення кваліфікації можуть бути визнані також інші види діяльності (участь у програмах мобільності, наукові стажування (1 тиждень=1 кредит ЄКТС), інформальна самоосвіта, здобуття наукового ступеня/рівня освіти, участь у роботі структур МОН/НАЗЯВО). За бажанням науково-педагогічного працівника, види підвищення кваліфікації можуть поєднуватися (п.3.4). Серед способів сприяння закладом вищої освіти професійному розвитку викладачів варто відзначити: 1) інформування щодо доступних освітніх можливостей підвищення кваліфікації, в т. ч. за кордоном та організаційну підтримку (розсилки, розміщення інформації на сайті Університету, надання інституційного доступу до масових освітніх онлайн платформ, зокрема, Coursera), 2) звільнення від аудиторних занять на період проходження підвищення кваліфікації, 3) гнучкість та свобода у виборі форм підвищення кваліфікації, можливість їх поєднання, 4) можливість збереження заробітної плати та відшкодування витрат, пов'язаних з підвищенням кваліфікації у визначених законодавством межах, 5) додаткова мотивація у вигляді преміювання, відзнаки спеціальними грамотами тощо. Аналіз наданих на запит відомостей про проходження підвищення кваліфікації/стажувань викладачами, які забезпечують реалізацію ОП та зустрічі з науково-педагогічними працівниками, свідчить про активну участь викладачів у програмах закордонного стажування, використання можливостей поєднання форм підвищення кваліфікації (визнання освіти здобутої через опанування окремих онлайн-курсів; про практику визнання результатів пройденого ними навчання на онлайн-курсах оповідали і представники студентського самоврядування, і НПП (М. Чікарькова)). Разом з тим, надана інформація не дозволяє повною мірою оцінити рівень впровадження здобутих/оновлених під час стажування компетентностей у викладання курсів за програмою. Особливо варто відзначити сприяння Університету в розвитку оволодіння науково-педагогічними працівниками іноземними мовами, надання можливостей участі в конференціях та інших наукових заходах, публікації в збірниках Університету.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Стимулювання розвитку викладацької майстерності відбувається, в першу чергу через визначення та відзначення найкращих практик. Відповідно до «Статуту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1RtcLZDjYsi_izphvLd8CHIQra6af2H5H/view), Університет систематично проводить рейтингове оцінювання освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу (п. 4.2.4). За результатами рейтингування визначаються кращі викладачі та кращі структурні підрозділи (кафедри, факультети), які відзначаються преміями та грамотами. Однак, ключовими показниками рейтингової оцінки є переважно показники наукової та навчально-методичної діяльності. Оцінка власне викладацької майстерності проводиться серед студентів на завершення кожного семестру соціологічною лабораторією Університету шляхом анонімного анкетування студентів (опитування «Викладач очима студента», «Організація освітнього процесу очима студента», «Педагогічна діяльність викладача очима студента») («Положення про проведення внутрішнього моніторингу якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ» (п. 3.3.6; <https://drive.google.com/file/d/1BGtjpMStV35WLKnGjoozOwZMjofsBwnK/view>)). На основі низки розроблених критеріїв визначаються 3 рівні педагогічної майстерності: базовий, досконалий та творчий. Іншими використовуваними Університетом шляхами стимулювання розвитку педагогічної майстерності є обмін досвідом через взаємовідвідування занять і переймання досвіду в рамках стажувань.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Активна співпраця зі стейкхолдерами освітньої програми (роботодавцями, представниками релігійних організацій та місцевими органами виконавчої влади) на всіх етапах реалізації ОП. Висока професійна кваліфікація залучених до реалізації ОП науково-педагогічних працівників, які є активними дослідниками і мають солідний науковий доробок. Забезпечення Університетом широкого спектру потенційних можливостей подальшого професійного зростання викладачів (підтримки закордонних стажувань, гнучкої системи підвищення кваліфікації тощо). Наявність інструментів стимулювання професійного розвитку та викладацької майстерності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Попри активне використання викладачами можливостей закордонних стажувань, не завжди очевидно є імплементація оновлених чи здобутих знань і компетенцій до змісту навчальних курсів освітньої програми. Рекомендується увиразнити та посилити акцент на зв'язку і використанні здобутого досвіду при викладанні курсів програми. Також частина закордонних стажувань НПП є короткостроковими (5-7 днів), що не завжди дозволяє повною мірою скористатися можливостями обміну досвідом. В міру можливостей, рекомендується збільшувати кількість довгострокових стажувань. Доречним виглядає започаткування практики залучення зовнішніх експертів та роботодавців до власне аудиторних занять на ОП.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. Результати експертизи засвідчили, що кадровий склад ОП є мотивованим до подальшого професійного розвитку й зростання, тому є впевненість, що більш активне використання здобутих в процесі підвищення кваліфікації знань і досвіду в навчальному процесі та наукових дослідженнях є напрямом діяльності, який буде вдосконалюватись і посилюватись. Активна співпраця викладачів кафедри філософії та культурології зі стейкхолдерами, зокрема представниками інших ЗВО, науково-дослідницьких установ, релігійних організацій як України, так і зарубіжжя є солідним резервом, який варто використати також для залучення фахівців різних інституцій до навчального процесу за ОП. Важливою тут є фінансово-організаційна підтримка з боку керівництва університету та факультету.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

В Університеті діє Науково-технічна рада (<http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/o2NTR>), внутрішні положення, зокрема «Положення про конкурс на оновлення матеріально-технічної бази наукових та навчальних підрозділів університету» (<https://drive.google.com/file/d/oB6xPKXg8WY54SUo4dlZELTBEEWM/view>) та інші документи внутрішнього розпорядку, що регулюють матеріальний та фінансовий розподіл між ОП. Результати закупівель публікуються на офіційному сайті (http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/finans_inf/o9derg_zacup). Освітня програма «Релігієзнавство» достатньо забезпечена матеріально-технічними ресурсами для реалізації цілей навчання третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. На основі перегляду фотопрезентацій, що були надіслані гарантом ОП завчасно, огляду аудиторного фонду та матеріально-технічної бази експерти мали можливість переконатися, що здобувачі мають усі можливості для навчання за освітньою програмою доктора філософії. Однією із виняткових переваг ОП є те, що навчання здобувачів перших років відбувається в одному з корпусів пам'ятки архітектури, що включена до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Втім, аудиторії обладнано мультимедійними проекторами та смарт-дошками (Таб. 1 Відомостей про самооцінювання). В Університеті наявний доступ до мережі Інтернет. Електронне середовище ЗВО достатньо організоване, включає систему електронного навчання (Moodle), електронний репозитарій (<http://arr.chnu.edu.ua/>), електронний каталог (<http://library.chnu.edu.ua/?page=ua/o2infres/o1elcat>) та сервіси корпоративної електронної пошти. Втім, реалізація ОП потребує ще уніфікації та вдосконалення системи електронного навчання, що експерти виявили як незначний недолік. ЗВО на безоплатній основі реалізує доступ викладачів та здобувачів освіти до бібліотечних фондів, різноманітних міжнародних науково-метричних баз монографій, журналів тощо. Окрім цього, функціонує профільна бібліотека на факультеті, кафедральна електронна бібліотека та факультетський сайт (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=4165), мережа «Електронний університет», що суттєво впливає на оптимізацію навчального та науково-дослідницького процесу за ОП. Університет подає у вільному доступі необхідну інформацію про ОП, її навчально-методичне та нормативно-правове забезпечення (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5325). Інфраструктура Університету достатньо розвинута. ЗВО має сім гуртожитків, які постійно оновлюються на тендерній основі, про що засвідчили здобувачі та представники Ради молодих вчених і студентського самоврядування. На базі гуртожитків діє Центр дозвілля, який забезпечує різнобічні потреби всіх здобувачів. Також, аспіранти ОП можуть користуватися спортивно-оздоровчим комплексом та їдальнями, буфетами і медпунктом. Отже, ОП «Релігієзнавство» має достатню базу матеріально-технічних ресурсів, а адміністрація Університету сприяє її оновленню, що допомагає досягненню заявлених цілей і програмних результатів навчання.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької

та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Наукова бібліотека ЧНУ забезпечує вільний доступ до найбільших наукометричних баз даних, таких як: Cambridge University Press, Web of Science та Scopus, JSTOR Archive Journals та інші (http://library.chnu.edu.ua/?page=/ua/02infres/07purch_db). На час карантину Бібліотека суттєво розширила спектр послуг для здобувачів, забезпечуючи віддалений доступ до електронного каталогу, наукових та освітніх ресурсів відкритого доступу та надає послуги електронної доставки документів (<http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>). Список загальнодоступного контенту постійно оновлюється і є доступним для усіх користувачів (https://docs.google.com/spreadsheets/d/1xiINIF9PootO5lGKi3v4S413iuYjCm5QJoKUG19a_Y/edit#gid=2027816149). В Бібліотеці також запроваджено ресурс Віртуальної довідки для надання інформації на запити здобувачів про наявність конкретного видання в Науковій бібліотеці ЧНУ та інших бібліотеках України і світу; здійснити такий запит можна, скориставшись відповідним сервісом або через електронну скриньку. Щоправда, архів звернень не оновлювався з 2015 року (http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/06virt_ref/03archive), що можна вважати несуттєвим недоліком. Окрім основних бібліотечних ресурсів ЧНУ на філологічному факультеті, до якого з 31 серпня 2020 року належить ОП «Релігієзнавство», діє профільна бібліотека та кафедральна електронна бібліотека. На відео-зустрічах зі здобувачами вищої освіти за ОП, а також науково-педагогічними працівниками і представниками адміністративних підрозділів університету було підтверджено, що Університет та Наукова бібліотека забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та наукової діяльності в межах ОП, можливість міжбібліотечного обміну з бібліотеками інших ЗВО та наукових установ.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича створює належні умови для співпраці зі здобувачами освіти на всіх рівнях. В Університеті діє низка положень про забезпечення належних та безпечних умов навчання, праці і побуту, права на захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства, а саме: «Правила внутрішнього трудового розпорядку» (<https://drive.google.com/file/d/0B1PzclSOKFQnZzl5alNOMzRkY3N2dGV2b2Y2SFN1Uk5YMTlJ/view>) та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view). Відповідно до Статуту, керівництво університету зобов'язується забезпечувати здобувачам вищої освіти безпечні умови навчання, праці і побуту, а здобувачі беруть на себе зобов'язання дотримуватися вимог з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки. Здобувачі вищої освіти проходять інструктажі щодо дотримання правил техніки безпеки під час занять і проходження практики. У користуванні університету є спортивно-оздоровчий комплекс, сім гуртожитків. У ЧНУ добре налагоджена система харчування та охорони здоров'я – функціонують ідеальні, буфети, медпункт. ЗВО dbає про психічне здоров'я здобувачів. Для цього на факультеті педагогіки, психології та соціальної роботи засновано «Центр соціально-психологічної підтримки», а також є чат-бот для звернення про анонімну психологічну підтримку (http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/gum_osvita/040_sots_psykh_tsentr, https://drive.google.com/file/d/1KQUVI-1EiHFL4vBiU5AjTrGYN_6Dp7ia/view). Під час відео-зустрічей здобувачі освіти, представники Ради молодих вчених і студентського самоврядування та випускники продемонстрували обізнаність і задоволеність організаційною, освітньою, інформаційною, консультативною та соціальною підтримкою з боку ЗВО. Вони підтвердили доброзичливу атмосферу, наявність формальної та неформальної співпраці і підтримки з боку наукових керівників, представників факультету й кафедри.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

На сайті Університету є розділ «Аспірантура та докторантура», що є головним офіційним комунікаційним центром здобувачів вищої освіти за ОП доктора філософії (<http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant>). До того ж, в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича діє низка документів, положень, спрямованих на підтримку здобувачів, а саме: Статут Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (<https://drive.google.com/file/d/0B1PzclSOKFQnVm9xSzJHdWslX3BVdTRSMWoxUjlnB1dRYzFr/view>), Колективний договір Університету (<https://drive.google.com/file/d/0B1PzclSOKFQnRTdLaUdBYVd6cHdsVDFkYjk3cWxRZXZheUt3/view>), Положення «Про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/14PoxHnt_u7rPqGbGu3cccWYTRXbI5-Gg/view). Здобувачі та випускники ОП під час відео-зустрічей наголошували, що основну освітню підтримку здійснюють, перш за все, наукові керівники аспірантів. Також аспіранти підтвердили, що мають можливість звертатися до гаранта ОП, адміністрації факультету та університету, як очно так і через корпоративну електронну пошту чи через інші засоби комунікації (соціальні мережі, додатки тощо). Забезпечення підготовки монографічною, навчально-методичною, довідковою літературою, періодичними виданнями знаходиться на достатньому рівні. Оприлюднено силабуси навчальних дисциплін, наявні також навчальні та робочі програми. Функціонує інформаційно-видавничий відділ, наукова бібліотека, локальна комп'ютерна мережа з доступом до Internet. Для додаткового поширення інформації та взаємодії здобувачів адміністрація Університету та факультету, де функціонує ОП, створила профілі у соцмережах Facebook (<https://www.facebook.com/ftf.chnu/>), Instagram, а також чат-спільноту у Viber та Telegram. Під час зустрічі аспіранти ОП й випускники продемонстрували всебічну обізнаність з можливостями Університету щодо усіх перелічених в

самооцінці ОП видів підтримки. В січні 2021 року Університет ініціював спеціальне дослідження у формі анкетування на предмет задоволеності здобувачів вищої освіти системою та рівнем освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної їх підтримки на прикладі реалізації ОП (<https://drive.google.com/file/d/1cBtZ5TA3jiHgauVBtTzepRo1wt9Js6Nd/view>). Під час зустрічі з представниками Ради молодих вчених і студентського самоврядування експертам представили низку проектів, які здійснюються для підтримки студентів та аспірантів, зокрема: матеріальна допомога хворих на вірус COVID-19, соціально-адаптивна програма для військових (навчають підприємництву), а також конкурс на представлення найкращого бізнес-проекту. У ЗВО діє ефективна модель соціальної підтримки здобувачів вищої освіти через систему профспілкової організації університету. Отже, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича забезпечує достатню організаційну, інформаційну, консультативну, соціальну підтримку здобувачів вищої освіти.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

За час реалізації ОП «Релігієзнавство» не було осіб з особливими освітніми потребами, які б виявляли бажання навчатися, але відмовилися через неналежні умови реалізації власного права, що ОП вказала у Відомостях про самооцінку, а гарант ОП та адміністрація Університету підтвердили цю інформацію під час зустрічей з експертами. Під час відео-зустрічі адміністрація ЗВО продемонструвала, що навчальний корпус ЧНУ, в якому здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ОП «Релігієзнавство», обладнаний пандусом. Також експертів запевнили, що аудиторні приміщення, бібліотека та інші структурні підрозділи є доступними для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Особи з особливими освітніми потребами мають право на безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я; на спеціальний навчально-реабілітаційний супровід та вільний доступ до інфраструктури ЗВО відповідно до медико-соціальних показань за наявності обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я. В університеті функціонує дистанційна форма навчання через систему Moodle, а також є можливість забезпечення комунікації через акаунти викладачів та корпоративні електронні скриньки. Під час зустрічі із представниками Ради молодих вчених і студентського самоврядування експертів запевнили, що Університет на усіх рівнях намагається втілювати студентоцентроване навчання, як от, під час карантину для здобувачів вищої освіти, які не мають належного технічного забезпечення для віддаленого навчання, викладачі пропонують індивідуальні плани і належним чином забезпечують доступом до необхідної літератури. На даний час у аспірантурі за ОП «Релігієзнавство» не навчаються особи з особливими освітніми потребами.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

В Університеті діє низка положень і документів, що регулюють питання конфліктних ситуацій та їх вирішення, зокрема: Статут Університету, Трудовий Договір, Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, «Положення про засади безконфліктних комунікацій та врегулювання спорів учасників освітнього процесу» (<https://drive.google.com/file/d/1ummlYeGbcMCAbgItGonH1sLOK2e6jVk/view>); питання дотримання академічної доброчесності регулюються «Правилами академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view). «Положення про засади безконфліктних комунікацій та врегулювання спорів учасників освітнього процесу» визначає принципи політики щодо міжособистісних і групових конфліктних ситуацій в університеті, а також алгоритм дій з їх виявлення, попередження, регламентує способи їх врегулювання. Політика Університету полягає у превентивному запобіганні конфліктних ситуацій; для цього використовують різні рівні взаємодії як зі здобувачами, так і з викладачами та адміністративним персоналом, а саме, опитування, особисті розмови та плекання доброзичливого середовища в університетській спільноті. Наприклад, під час зустрічі з адміністрацією Університету та науково-педагогічним колективом ОП, що акредитується, експерти поцікавились як відбувся процес реорганізації філософсько-теологічного факультету, де до цього діяла ОП «Релігієзнавство», перетворення трьох кафедр в одну та її входження до складу філологічного факультету. Учасники зустрічі поінформували експертів, що ще до початку процесу відбувалися підготовчі бесіди, засідання кафедри і на момент завершення реорганізації усі робочі місця були збережені, як наслідок, жоден із учасників цього процесу не звертався до Комісії з трудових спорів, яка діє в ЧНУ. У питаннях реалізації антикорупційних заходів Університет керується Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», а також ЗВО має власну розроблену Антикорупційну програму, яка діє в Університеті з 2018 року ([http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/news&data\[5012\]\[id\]=9434](http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/news&data[5012][id]=9434)). Під час зустрічі з аспірантами та випускниками ОП «Релігієзнавство» вони підтвердили, що не були учасниками конфліктних ситуацій на основі дискримінаційного чи корупційного характеру. Водночас, здобувачі вищої освіти та представники Ради молодих вчених і студентського самоврядування продемонстрували обізнаність з процедурами вирішення конфліктних ситуацій.

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

ОП «Релігієзнавство» достатньо забезпечена матеріально-технічними ресурсами для реалізації цілей та програмних результатів навчання. Наукова Бібліотека університету надає спектр безоплатних послуг здобувачам вищої освіти і викладачам. В Університеті створене безпечне освітнє і науково-дослідне середовище, яке задовольняє інтереси й потреби аспірантів, зокрема й через активну співпрацю із науковими керівниками, викладачами факультету та університету, а також керівниками і представниками структурних підрозділів. Доброзичлива атмосфера сприяє відсутності конфліктних ситуацій, а також допомагає підтримувати психологічну стійкість серед здобувачів, що схвально впливає на реалізацію усіх поставлених завдань освітньої програми.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Інтернет-сторінка Факультету містить всю необхідну нормативно-правову базу та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу за ОП (навчальний план, силабуси, перелік вибіркових дисциплін), але доступ до цієї інформації через вкладку «Кафедри» є незручним і не самоочевидним. Перенесення або дублювання відповідної інформації в розділ «Аспірантура» (який містить аналогічну інформацію щодо інших програм факультету) було б більш зручним та полегшило б користування сайтом для потенційних здобувачів. Експерти рекомендують посилити синхронізацію інформації, що стосується як ОП, так і роботи кафедри філософії та культурології загалом (наприклад, розміщення посилання на наукові профілі не в окремому розділі, а додавати такі посилання безпосередньо до сторінок наукових керівників, потенційних наукових керівників, викладачів та здобувачів). Це б дозволило кожному, хто переглядає ці сторінки, одразу ознайомитися з переліком публікацій та прийняти більш вмотивоване рішення.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. Питання впорядкування розміщення матеріалів освітніх програм, що реалізуються головним чином викладачами кафедри філософії та релігієзнавства, на сайті філологічного факультету може бути оперативно вирішене, зважаючи на наявні значні обсяги навчально-методичного забезпечення ОП на сторінці кафедри філософії та культурології та роботу науково-педагогічного колективу над його постійним доповненням і оновленням.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

В Університеті діє низка документів, які визначають процедуру розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм, а саме: «Положення про розроблення та реалізацію освітніх програм Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/13O1K-SnZkg7h4vlnS8Nhr4uqaDjg_BHY/view), «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/14UAVRHptFJkoS4NW5h35lDhfpsqOsytrp/view>), «Положення про порядок проведення внутрішнього моніторингу якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/1BGtjpMStV35WLKnGjoozOwZMjofsBwnK/view>). Експертами встановлено, що перегляд та оновлення ОП «Релігієзнавство» відбувається з урахуванням пропозицій здобувачів і стейкхолдерів. Під час зустрічей із цими фокус-групами учасники наголошували, що мали і мають можливість впливати на оновлення освітньої програми як рецензенти (стейкхолдери) та безпосередні учасники навчального процесу (аспіранти). Наприклад, стейкхолдери, які виступали також і рецензентами ОП на етапі її започаткування, зазначили, що мали можливість сприяти професійному розвитку кадрового складу ОП (захисти, стажування, підвищення кваліфікації, робота за сумісництвом) та всебічно підтримувати здобувачів вищої освіти під час захисту їхніх дисертацій. Роботодавці також підкреслювали, що й надалі готові сприяти розвитку релігієзнавчої освіти в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, посиленню кадрового складу кафедри, розширенню сфери наукових інтересів викладачів та здобувачів вищої освіти. Випускники ОП також підтвердили, що гарант ОП та адміністрація факультету й Університету прислуховувались до висловлених побажань і деякі з них були враховані, як от посилення позиції вивчення іноземної мови серед обов'язкових компонентів ОП, опанування інноваційними методами викладання. Під час зустрічі з аспірантами вони підтвердили, що періодично відбувається моніторинг та

обговорення щодо ефективності реалізації ОП, як очно на засіданнях кафедри, так і через анкетування здобувачів вищої освіти.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Інформація про ОП «Релігієзнавство» та робочі програми навчальних дисциплін Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича розміщена на сайті ЗВО в розділі «Аспірантура та докторантура», а також на сайті філологічного факультету, під рубрикою «Наука»/ підрубрика «Аспірантура та докторантура», що дає можливість всім охочим з ними ознайомитися. Проектна група проводить комплексний аналіз інформації, отриманої від науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, випускників, партнерів та стейкхолдерів, також враховує і прогнозує розвиток спеціальності, що дає можливість втілювати суспільні запити та робити практичний внесок в наукове середовище. Під час зустрічі зі здобувачами вищої освіти було встановлено, що завдяки їхнім пропозиціям були внесені певні несуттєві зміни до навчального плану, які також відображені у відомостях про самооцінювання ОП, зокрема: корекція назв окремих навчальних дисциплін, кількість кредитів, а також аудиторних годин на їх вивчення; оптимізовано навчальний процес з 10-ти тижневим семестром, у т. ч. й загальну кількість кредитів, кредитів на вивчення конкретних дисциплін, форм контролю; внесено зміни у графік навчального процесу в Університеті для вступників зимового набору, в результаті чого вивчення дисциплін загального циклу здійснюється в II-му семестрі, а фахову підготовку та практику перенесено на III-й семестр. Внесені зміни сприяли покращенню умов навчання та створенню ширших можливостей для набуття аспірантами концептуальних знань, методологічних навичок і фахових умінь у галузі релігієзнавства, що є важливими та необхідними для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності як науково-педагогічного працівника, так і наукового співробітника та експерта. Аспірантам забезпечено право та можливість брати участь у роботі Ради молодих вчених ЧНУ, яка має функції молодіжного самоврядування в частині організації наукової діяльності, шляхів її оптимізації та вдосконалення. З метою вдосконалення змісту ОП «Релігієзнавство» періодично здійснюється перегляд робочих програм навчальних дисциплін та при необхідності вносяться зміни або уточнення, які обговорюються і затверджуються на засіданнях кафедри.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Зустріч зі стейкхолдерами та роботодавцями засвідчила, що вони не тільки зацікавлені в оновленні ОП, а мають безпосередній вплив і можливість вносити пропозиції для її покращення. Свідченням цього є рецензії та відгуки на ОП роботодавців: Л. Филипович, віце-президента УАР, виконавчого директора Центру релігійної інформації та свободи, професора, провідного наукового співробітника відділу релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України (<https://drive.google.com/file/d/1WTodQtBRtI46i8P2kgbgGBFoFj5O-C7D/view>); Ю. Чорноморця, заступника директора Центру дослідження релігії, професора кафедри богослов'я та релігієзнавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (https://drive.google.com/file/d/14K6irh4rSQO-TAA_1j-D5EWTv9O5G_M6/view), які також були присутні на зустрічі з експертами. Інші учасники зустрічі також підтвердили відкритість гаранта та проектної групи ОП до їхніх пропозицій і побажань. Роботодавці підкреслили позитивну динаміку у розвитку як науково-педагогічних працівників, в тому числі й наукових керівників, так і аспірантів, що демонструє позитивні зрушення в царині українських релігієзнавчих досліджень загалом. Під час бесіди роботодавці відзначили, що ОП «Релігієзнавство» Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича має унікальне територіальне розташування, що відображається на сфері наукових зацікавлень, а також потужний науково-педагогічний кадровий потенціал. Стейкхолдери наголосили, що вони активно спілкуються з групою забезпечення ОП, а також викладачами кафедри та здобувачами, які не тільки беруть активну участь у заходах роботодавців, але через різні соціальні активності та безпосереднє служіння в своїх релігійних спільнотах реалізують цілі і завдання ОП на практиці.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Випускників освітньої програми 031 «Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, ще не було. Група випускників, з якими відбулася зустріч експертів, були здобувачами наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.11-релігієзнавство. Усі випускники попередньої ОП працевлаштовані, переважно, на викладацьких посадах у ЗВО (державної та приватної форм власності), духовних навчальних закладах, а також у державних органах влади тощо й активно долучаються до діяльності Університету, як от: Луцан Ігор - старший науковий співробітник науково-дослідної частини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, голова відділу у справах молоді при Чернівецько-Хотинському єпархіальному управлінні Православної Церкви України; Мудраков Віталій - доцент кафедри філософії та політології Хмельницького Національного Університету, викладач кафедри педагогіки і психології Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та інші. Випускники і після завершення навчання підтримують контакти і співпрацюють з викладачами та здобувачами освіти на ОП.

Прикладом їх співпраці є грантовий проєкт «Соціальна функціональність релігії в умовах масштабних небезпек: ідейно-теоретичний та практичний виміри» (номер державної реєстрації 0121U109446, керівник д. філос. н. І. Горохолінська). Виконавцями проєкту є випускники аспірантури за спеціальністю 09.00.11-релігієзнавство В. Мудраков, І. Луцан, О. Марчук та здобувачка вищої освіти за ОП, що акредитується, І. Лазоревич. Загалом відділ аспірантури та докторантури щорічно збирає інформацію про працевлаштування випускників, зокрема, й за ОП доктора філософії. В ЗВО функціонує Асоціація випускників, завдання якої полягає в об'єднанні випускників Університету різних років в єдину живу спільноту.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

ОП «Релігієзнавство» Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича вперше акредитується, тому системного перегляду ОП ще не було, але в Університеті діє низка положень, які цей процес передбачають і регулюють, а саме: «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ» (<https://drive.google.com/file/d/14UAVRHptFJkoS4NW5h35lDhfpsqOsytrp/view>) та «Положення про порядок проведення внутрішнього моніторингу якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ» (<https://drive.google.com/file/d/1BGtjpMStV35WLKnGjoozOwZMjofsBwnK/view>). Під час зустрічей із аспірантами та викладачами ОП експертами було встановлено, що в процесі реалізації освітньої програми відбувалися незначні корективи в назвах дисциплін та годинному навантаженні, що несуттєво вплинуло на загальний профіль ОП. Викладачі та гарант ОП зазначили, що за останній період було внесено низку пропозицій для покращення дистанційної роботи ОП в умовах карантину, що зумовило вдосконалення Електронного викладання, розміщення усієї необхідної документації (силабуси) та літератури для віддаленого користування. Адміністрація Університету та гарант ОП під час відео-зустрічей наголосили, що постійно моніторять якість освітньої програми (очні зустрічі, засідання кафедри та Вченої ради, анкетування), щоб забезпечити своєчасне реагування, внесення коректив та послідовне вдосконалення освітньої програми. Моніторинг і періодичний перегляд програм здійснюється з метою встановлення відповідності їх структури та змісту, якісного забезпечення за основними критеріями її оцінки та здійснення освітньо-наукового процесу загалом, у тому числі й щодо відповідності ліцензійним умовам та акредитаційним нормам.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

У зв'язку з тим, що акредитація є первинною, зауважень та пропозицій попередніх акредитацій ОП «Релігієзнавство» спеціальності «031 Релігієзнавство» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти ще не було. Водночас, оскільки ОП реалізується з 2016 р., за цей період вона отримала схвальні відгуки з боку зовнішніх респондентів (випускники, роботодавці). Її переваги і сильні сторони підтверджувались здобувачами вищої освіти, стейкхолдерами в процесі відео-зустрічей.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Аналіз нормативної бази («Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ» <https://drive.google.com/file/d/14UAVRHptFJkoS4NW5h35lDhfpsqOsytrp/view>; «Положення про порядок проведення внутрішнього моніторингу якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в ЧНУ» <https://drive.google.com/file/d/1BGtjpMStV35WLKnGjoozOwZMjofsBwnK/view>) та зустрічі з адміністрацією університету, науково-педагогічним колективом, аспірантами, представниками Ради молодих вчених і студентського самоврядування, роботодавцями, партнерами засвідчили наявність політики культури якості в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича та продемонстрували достатню дієвість усіх можливих положень і процедур, що забезпечує Університет. Серед головних структурних підрозділів, які забезпечують культуру якості освітньої програми, є сектор навчально-методичної роботи та моніторингу й забезпечення якості підготовки здобувачів вищої освіти (СВЗЯО), який відповідає за аналіз якості організації навчального процесу на факультетах, кафедрах, здійснює навчально-методичний та інформаційний супровід. Цей сектор займається також розробкою і впровадженням новітніх інформаційних технологій для забезпечення ефективної організації навчання та наукової-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти. Кожен етап роботи СВЗЯО супроводжується залученням профільних фахівців (<https://drive.google.com/file/d/1ad7ppIscVmKmOQmiH6oQUon2JJVvXdBL/view>). Усі вище наведені підрозділи, документи, якими вони керуються, свідчення учасників освітнього процесу за ОП дають підстави вважати, що в Університеті створені достатні умови для формування культури якості.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Здійснення моніторингу якості освіти, активна співпраця в цих питаннях з представниками Ради молодих вчених і студентського самоврядування, партнерські відносини зі здобувачами вищої освіти та врахування їх запитів, залучення стейкхолдерів до періодичних переглядів ОП, розуміння адміністрацією університету, факультету необхідності реалізації і підтримання процедур якості освіти, що сприяє розвитку культури якості освіти в ЗВО.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

При здійсненні в ЗВО та на філологічному факультеті моніторингових заходів, опитувань здобувачів вищої освіти щодо рівня їхньої задоволеності рівнем реалізації освітньої програми, змістом її основних компонентів, не завжди вдається, зважаючи на невелику кількість аспірантів-релігієзнавців, виявляти саме позицію здобувачів вищої освіти за ОП, виокремлювати її із аспірантського загалу. Експерти рекомендують розробити методики опитувань, які б надавали можливість максимального виявлення думки аспірантів за освітньою програмою, отримання від них критичних зауважень та пропозицій, відпрацювати процедури активного залучення здобувачів вищої освіти до моніторингу якості освітньої програми та здійснення коригувальних дій щодо її змісту, які варто проводити на регулярній основі, а результати оприлюднювати на веб-сайті факультету.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, зазначені в оцінці критерію 8 недопрацювання, деякою мірою компенсуються можливістю здобувачів вищої освіти за ОП висловлюватись стосовно змісту освітньої програми, процедур і механізмів її практичної реалізації на засіданнях кафедри, обговорювати ці питання зі своїми науковими керівниками, долучатись до процедур забезпечення якості ОП.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Права та обов'язки учасників освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича регулюються наступними документами: Статут університету (<https://drive.google.com/file/d/oB1PzclSOKFQnVm9xSzJHdW51X3BVdTRSMWoxUj1Nb1dRYzFr/view>), Колективний договір (<https://drive.google.com/file/d/oB1PzclSOKFQnRTdLaUdBYVd6cHdsVDfkyJk3cWxRZXZheUt3/view>), «Правила внутрішнього трудового розпорядку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/oB1PzclSOKFQnZzl5alNOMzRxY3N2dGV2b2Y2SfN1Uk5YMTlJ/view>), а також низкою положень: «Положення про педагогічну (асистентську) практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (експертам на запит були надані звіти про проходження практики здобувачів вищої освіти за ОП), «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича», «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/04%20aspirant/05normdoc>) та інші документи, які є у вільному доступі (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5170), є доступними для всіх учасників освітнього процесу, сприяють дотриманню усіх правил і процедур, врегулюванню прав та обов'язків учасників освітнього процесу.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін.

На сторінці кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, де здійснюється ОП за спеціальністю «031 Релігієзнавство», в рубриці «Аспірантура 031 – Релігієзнавство» міститься необхідна інформація про ОП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

(http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5164). За словами ректора Р. Петришина та гаранта ОП М. Шкрібляка, перегляд освітньої програми підготовки докторів філософії за спеціальністю «031 Релігієзнавство» планується провести за результатами акредитації з урахуванням усіх рекомендацій експертної групи, оприлюднивши висновки та розмістивши проект ОП і навчального плану на сайті з метою отримання зауважень і пропозицій усіх зацікавлених сторін (зокрема, здобувачів вищої освіти та роботодавців).

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На офіційному веб-сайті ЗВО розміщено ОП «Релігієзнавство» (<https://drive.google.com/file/d/1DFsdpCAAdguN8QABGya1rnGzI3tjUBB0t/view>), навчальний план (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5224) та рецензії і відгуки стейкхолдерів (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5241). Під час відео-зустрічей зі стейкхолдерами всі вони підтвердили свою обізнаність щодо викладених на сайті матеріалів. Під час проведення акредитаційної експертизи освітньої програми також відбулось оприлюднення на веб-сайті університету «Відомостей про самооцінювання освітньої програми» (<http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/07%20oslovnyk/page02>) та програми візиту групи експертів (<http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/07%20oslovnyk/page03>), що підтверджує достовірність інформації щодо реального функціонування в ЗВО освітньо-наукової програми «Релігієзнавство» і надає можливість усім охочим долучатись до її обговорення.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Нормативні документи і процедури, що регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу ОП «Релігієзнавство», є достатньо чіткими, зрозумілими й доступними.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Недостатньо розробленими є процедури і практика публічного розміщення інформації від здобувачів вищої освіти щодо їх побажань та пропозицій з удосконалення освітньої програми. Вважаємо за доцільне і рекомендуємо розмістити на сайті ЗВО чи філологічного факультету онлайн-форму для забезпечення зворотного зв'язку з аспірантами, роботодавцями та іншими зацікавленими особами для пропозицій, рекомендацій і зауважень щодо ОП.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. ОП активно співпрацює зі здобувачами вищої освіти та стейкхолдерами, які підтвердили, що мають можливість обговорювати освітню програму та вносити свої пропозиції щодо її покращення, а тому, рекомендація експертів стосується, насамперед, системного аналізу та публічності вже наявної інформації про анкетування чи будь-який інший спосіб зворотного зв'язку зі здобувачами та усіма зацікавленими у вдосконаленні ОП.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

Здійснений експертами аналіз змісту ОП, навчального плану за спеціальністю, тем кандидатських дисертацій здобувачів вищої освіти та їх наукових публікацій (див. Індивідуальні плани та звіти аспірантів як відповідь на запит експертної групи) дає підстави стверджувати, що зміст ОП відповідає науковим інтересам аспірантів. Вивчення обов'язкових освітніх компонентів (зокрема, Філософія та методологія науки, Організація наукової діяльності (Проектний менеджмент та Обробка результатів експерименту)) формує у здобувачів вищої освіти загальнонаукові (філософські), універсальні навички науковця-дослідника, забезпечує розвиток системного науково-аналітичного мислення аспірантів, формування у них дослідницької культури та наукового світогляду, володіння методологією філософсько-релігійнознавчого дослідження; готує до повноцінної науково-дослідницької діяльності за спеціальністю. Академічне письмо та риторика іншомовного спілкування має на меті формування мовної і мовленнєвої компетентності аспірантів, які забезпечують можливість спілкуватися та ефективно реалізовувати науково-професійні цілі іноземною мовою. ОК професійної підготовки (Правові гарантії і моделі державно-конфесійних відносин, Орієнталістські релігійно-філософські вчення та практики, Релігійна семантика та семіотика) спрямовані на досягнення програмних результатів навчання: засвоєння історичних форм, змісту та специфіки застосування норм міжнародного й українського законодавства для забезпечення свободи совісті та віросповідання й об'єктивного витлумачення структурно-функціональної природи державно-конфесійних відносин у глобальному контексті та на локальному рівні; вироблення уміння інтерпретувати форми взаємодії та смислової синергії ідейного ресурсу східних релігійно-філософських традицій, а також механізми та варіації рецепції їхніх ідей в західній світоглядній культурі; формування здатності здійснення компаративного аналізу складних явищ у суспільно-релігійному і духовно-культурному житті сучасного соціуму та уміння розпізнавати, досліджувати й декодувати ціннісний та антропологічний зміст знакових систем різних релігій. Варіативна складова ОП, що представлена вибірковими навчальними дисциплінами, пов'язана з актуальними проблемами релігієзнавства, покликана посилити методологічне підґрунтя здійснюваних наукових робіт, корелює з науковими інтересами здобувачів вищої освіти за ОП (зокрема, Методологічні проблеми філософії релігії, Екуменізм та проблеми міжконфесійного діалогу, Актуальні аспекти ісламознавства, Наука в аксіосфері культури). Освітня програма передбачає проходження аспірантами асистентської практики, яка дозволяє засвоїти методику та методологію освітнього процесу у ЗВО і має на меті підготовку здобувачів вищої освіти до викладацької та дослідницької діяльності в галузі. Під час бесіди аспіранти наголошували на тому, що солідний перелік навчальних дисциплін, особливо вибіркових, дозволяє їм максимально наблизити освітню складову до тематики власних наукових досліджень.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

Планування дисертаційних досліджень за ОП відбувається у рамках науково-дослідної роботи кафедри філософії та культурології. Процес визначення теми дисертації розпочинається з наукових уподобань вступника; далі здійснюється аналіз близькості наукових інтересів аспіранта і напрямів наукових досліджень потенційного наукового керівника, про які здобувач може дізнатися з е-портфоліо викладача та інформації про наукове керівництво й консультування (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5185). Процедура затвердження тем дисертацій аспірантів визначена «Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ЧНУ», «Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у ЧНУ». Експертами було встановлено, що теми досліджень аспірантів (http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=5190) в цілому релевантні до проблематики досліджень їх наукових керівників. Так, тема докторської дисертації О. Бродецького «Антропологічно-ціннісні засади гуманістичного потенціалу релігійної етики», тематика його наукових публікацій (Бродецький О. Гуманістичні ефекти ціннісної синергії релігійно-етичних ідей: методологічне підґрунтя та прикладні горизонти // Українське релігієзнавство, 2019, №89, С. 13-25; Бродецький О.Є. Засади координації релігійно-етичних цінностей в умовах пошуку міжконфесійної солідарності // Суспільно-культурні трансформації етноконфесійних взаємин: історія, динаміка, тенденції: колект. монографія. – Чернівці: ЧНУ, 2017. – С.112-122 та ін.) знаходить своє відображення у тематиці дисертаційних робіт його аспірантів: В. Гунько – «Соціально значущі етичні проблеми в дискурсі сучасного протестантського богословського діалогу» та І. Лазоревич – «Аксіосфера сакрального в мистецтві сьогодення: релігійно-антропологічний контекст і діалогічний потенціал». Тема докторської дисертації М. Шкрібляка «Церковно-юрисдикційні трансформації та формування модерної ідентичності київського християнства у контексті політико-ідеологічних стратегій етнодержавного самовизначення Руси-України в XVI–XVII ст.», тематика його наукових публікацій (Суспільно-культурні трансформації етноконфесійних взаємин: історія, динаміка, тенденції / М. Шкрібляк та ін. – Чернівці: ЧНУ, 2017. – 256 с.; Суспільні детермінанти взаємодій у міжконфесійному просторі України: теорія та практика (до 500-річчя Реформації) / Балух В. О., Докаш В. І., Шкрібляк М. В. та ін. – Чернівці: ЧНУ, 2017. – 303 с.), знаходить своє відображення у тематиці дисертаційних досліджень його аспірантів: В. Кухарчук – «Генеа становлення помісного устрою Українського православ'я доби державної незалежності» та А. Квік – «Постсекулярна екуменічна парадигма католицької церкви в структурі релігійно-філософського дискурсу». Завдяки якісному професорсько-викладацькому складу кафедри філософії та культурології створено наукове середовище, яке дозволяє забезпечувати належну підтримку наукових пошуків аспірантів, здійснення експертизи та рецензування їх наукових здобутків.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

Університет забезпечує умови для проведення наукових досліджень здобувачів та апробації результатів цих досліджень. Навчаючись за освітньою програмою здобувачі мають змогу використовувати ресурси соціологічної

лабораторії Університету, зокрема, спеціалізоване програмне забезпечення для опрацювання результатів якісних та кількісних досліджень (ATLAS.ti, QDA Miner Academic, OCA, SPSS) (довідка про роботу лабораторії, рахунок-фактура про купівлю програмного забезпечення, що були надані під час огляду аудиторного фонду та матеріально-технічної бази). Окремі здобувачі ОП залучаються до існуючих дослідницьких проектів, що реалізуються на базі навчального закладу, що також є цінним практичним досвідом організації дослідження/грантового проекту. Так, здобувачка І. Лазоревич бере участь в реалізації проекту «Соціальна функціональність релігії в умовах масштабних небезпек: ідейно-теоретичний та практичний виміри» (номер державної реєстрації 0121U109446); за інформацією адміністрації з наступного року до проекту планується залучити також здобувача А. Квіка). Також до послуг здобувачів є ресурси бібліотеки Університету, в т. ч., можливість інституційного доступу до передплачуваних баз даних (Cambridge University Press, Web of Science, Scopus, ScienceDirect, Springer Nature, JSTOR Archive Journals) (http://library.chnu.edu.ua/?page=/ua/02infres/07purch_db). На період епідемії Університет забезпечує віддалений доступ до більшості з баз. Список доступних баз може розширюватися за рахунок відслідковування можливостей тимчасового тестового доступу до окремих ресурсів. Здобувачі мають можливість через наукових керівників та кафедру формувати запит на придбання потрібної їм літератури або через бібліотеку Університету користуватися книжними фондами університетів-партнерів. Здобувачі вищої освіти заохочуються до апробації досліджень на конференціях та інших наукових заходах в Україні та за кордоном, мають змогу презентувати частини дослідження та отримати зворотній відгук на періодичних міжкафедральних методологічних семінарах. Публікація результатів дисертаційних досліджень здобувачів може здійснюватися у виданнях Університету, в тому числа таких, що індексуються в міжнародній наукометричній базі Index Copernicus («Релігія і Соціум»). Університет нарощує потуги для повернення часопису «Релігія і Соціум» до переліку фахових наукових видань України (категорія «Б»).

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

Університет забезпечує інформування здобувачів про можливості міжнародної академічної мобільності, стипендіальних програм, участі в міжнародних конкурсах, можливості зголошення до участі в конференціях (calls for papers) тощо. Інформація розміщується на інтернет-сторінці Університету (розділ «Міжнародна діяльність» <http://interof.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>). Інформаційну та організаційну підтримку надає також Рада молодих вчених, яка окрім розміщення інформації на інтернет-сторінці здійснює корпоративну розсилку з актуальними відомостями про міжнародні можливості. Станом на момент проведення акредитаційної експертизи участь в міжнародних конференціях або програмах за кордоном брали двоє здобувачів, які навчаються за даною ОП: І. Лазоревич (проекти програми Erasmus+ «Gender equality in and through media» (Україна), «More competent – more confident» (Болгарія); міжнародні соціальні та мистецькі тренінги та проекти «Global Youth» (Молдова), «Youth for peaceful society» (Литва), «Bridges to ENpower» (Польща), «Nature +» (Італія) <http://philology.chnu.edu.ua/?p=5144>) та В. Гулько (участь в Міжнародній науковій конференції «European Health Conference» (17-21 квітня 2018 р., м. Бухарест, Румунія), в науково-практичному форумі «Служіння суспільству заради збереження національної ідентичності спільнот» (вересень 2019, м. Мілішауци, Румунія)) та публікація в чеському часописі «Modern Science – Moderní věda» (№5, 2020); відповідно до індивідуального плану здобувача). Вхідженню до міжнародної професійної спільноти сприяють також зв'язки викладачів ОП та наукових керівників аспірантів з професійними релігієзнавчими товариствами, насамперед, Українською асоціацією релігієзнавців (УАР) та МГО «Майстерня Академічного Релігієзнавства». Члени УАР автоматично стають членами Міжнародної асоціації істориків релігії (International Association for the History of Religions, Нідерланди) та Європейської асоціації дослідників релігії (European Association for the Study of Religions), завдяки інституційній афіліації УАР. Попри низку окремих успішних прикладів з інтернаціоналізації діяльності здобувачів актуальним напрямком роботи в рамках ОП залишається розширення міжнародних контактів здобувачів, підтримка нарощення кількості публікацій в закордонних виданнях, заохочення до участі в закордонних конференціях.

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Експерти встановили, що в межах ОП присутня практика спільної участі наукових керівників та аспірантів у дослідницьких проектах, а також великого числа публікацій у фахових вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях, інформація про що міститься у «Відомостях про самооцінювання» (зокрема, Таб. 2) та Е-портфоліо викладачів, які забезпечують реалізацію ОП, та здобувачів вищої освіти за освітньою програмою, насамперед, наукових керівників О. Бродецького ([http://www.religstud.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[3666\]\[caf_pers_id\]=706&commands\[3666\]=item](http://www.religstud.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[3666][caf_pers_id]=706&commands[3666]=item)) та М. Шкрібляка ([http://www.religstud.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[3666\]\[caf_pers_id\]=710&commands\[3666\]=item](http://www.religstud.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[3666][caf_pers_id]=710&commands[3666]=item)), а також І. Лазоревич (<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=WH2iAr4AAAAJ>), В. Гулько (https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=7_NiqbYAAAAJ) та ін. Викладачі здійснюють науково-дослідну роботу, відповідно до плану наукової роботи ЧНУ (http://science.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/05_ndt) та наукових тем кафедри філософії та культурології, що супроводжуються публікацією науково-дослідних робіт, а наукові керівники беруть участь у різного роду наукових проектах і грантах. Одним із таких проектів був: «Роль етноконфесійних взаємовідносин транскордонних регіонів (Буковина, Галичина) в євроінтеграційних процесах: суспільно-практичний вимір» (<http://www.religstud.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/proekt1>), що фінансувався за рахунок державного бюджету; до нього були залучені наукові керівники й аспіранти; значною мірою проект спирався на результати проведених соціологічних досліджень (на запит експертів була надана Інформаційна довідка про роль соціологічної лабораторії

в реалізації релігієзнавчих досліджень кафедри). Викладачі кафедри, випускники та здобувачі вищої освіти за ОП активно співпрацюють в рамках реалізації проекту «Соціальна функціональність релігії в умовах масштабних небезпек: ідейно-теоретичний та практичний виміри» (керівник проекту д. філос. н. І. Горохолінська; Наказ МОН від 04.12.2020 р. №1537). Викладачі, залучені до освітнього процесу в межах ОП «Релігієзнавство», є авторами монографій, навчальних посібників, наукових статей, в тому числі в журналах, що індексуються у наукометричних базах Web of Science, Scopus, Index Copernicus та ін. (Таб. 2 Відомостей про самооцінювання).

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича дотримання академічної доброчесності передбачено в Статуті університету та Колективному договорі, але найбільшу увагу цьому питанню приділено в Етичному кодексі ЧНУ, де значну увагу присвячено дотриманню академічної доброчесності (https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view), «Правилах академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view); «Положенні про виявлення та запобігання академічному плагіату у ЧНУ ім. Ю. Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJI2ot4UeSq2_BSGadrPl_/view). Під час зустрічі з адміністративним персоналом відповідальним за інформатизацію освітнього процесу (П. Молочко) було підтверджено, що відповідно до цього документу та інших нормативно-правових актів в Університеті здійснюється перевірка на плагіат через систему UNICHECK (який синхронізований із системою Moodle) усіх наукових робіт, навіть модульних робіт студентів. Експертизі підлягають усі авторські навчально- та науково-методичні праці, монографії, рукописи статей, тези доповідей, дисертаційні роботи та автореферати на етапі подання матеріалів робіт до розгляду у Спеціалізованій вченій раді. За порушення академічної доброчесності будь-хто із учасників науково-освітнього процесу несе відповідальність, визначену законодавством і нормативно-правовими положеннями Університету. Для превентивного запобігання порушень академічної доброчесності в ЧНУ працює комісія, яка діє відповідно до «Положення про постійну комісію з питань академічної доброчесності, правових засад діяльності та регламенту Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/1auN6M5FzyvagiVizHW16No1TT1IjuD7q/view>). До завдань комісії входить: моніторинг стану дотримання академічної доброчесності, інформування університетської спільноти про результати, забезпечення статусу академічної доброчесності як морально-етичного і світоглядного ядра університетської спільноти та популяризація знань про академічну доброчесність. Щороку комісія оприлюднює й обговорює результати своєї праці на Вченій раді Університету. Також ЗВО є активним учасником проекту AcademIQ «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/akadem_dobr), а здобувачі ОП «Релігієзнавство» мають можливість долучитися до різних ініціатив цього проекту ([http://ftf.chnu.edu.ua/index.php?page=ua&data\[5035\]\[id\]=14162](http://ftf.chnu.edu.ua/index.php?page=ua&data[5035][id]=14162); <http://philology.chnu.edu.ua/?p=5103>). В університеті на сьогодні у науково-педагогічних працівників кафедр, які забезпечують підготовку на ОНП, не виявлено порушень академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Змістове наповнення ОП загалом відповідає науковим інтересам здобувачів вищої освіти і забезпечує достатній рівень їх підготовки до науково-дослідницької та викладацької діяльності за спеціальністю у закладах вищої освіти. В Університеті проводиться значна робота з узгодження проблематики досліджень аспірантів та напрямів дослідницьких зацікавлень наукових керівників. В ЗВО наявна матеріально-технічна база, достатня для проведення досліджень на високому рівні; університет організаційно забезпечує можливість для проведення й апробації результатів наукових досліджень аспірантів в рамках ОП, їх долучення до міжнародних наукових проектів, мотивує наукових керівників здобувачів вищої освіти до участі в дослідницьких проектах. В університеті створена система реалізації принципів академічної доброчесності в науково-дослідницькій діяльності як наукових керівників, так і здобувачів вищої освіти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Експертна група вважає доречним посилити роботу щодо подальшого розширення географії публікацій результатів наукових досліджень аспірантів ОП у фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях та їх більш активного залучення до програм академічної мобільності. Зважаючи на потужний кадровий потенціал кафедри філософії та культурології, напрацьовані контакти і форми співпраці з викладачами та науковцями вітчизняних і зарубіжних ЗВО, науково-дослідницьких інституцій рекомендуємо реалізувати практику проведення регулярних релігієзнавчих конференцій з активним залученням до їх роботи здобувачів вищої освіти та викладачів ОП.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими. На думку експертів, зазначені недоліки деякою мірою компенсуються наявністю низки публікацій здобувачів вищої освіти в збірниках матеріалів наукових конференцій та наукових журналах. Участь частини аспірантів ОП в міжнародних конференціях та проектах, як і існуюча в ЗВО система інформування про можливості академічної мобільності та реальна практика участі в програмах міжнародних обмінів здобувачів вищої освіти інших спеціальностей, створює належні умови для долучення до програм академічної мобільності і аспірантів освітньої програми «Релігієзнавство». Для проведення наукових релігієзнавчих конференцій всеукраїнського чи міжнародного формату на базі кафедри філософії та культурології є всі необхідні складові, потрібна лише відповідна мотивація організаторів і підтримка керівництва факультету та Університету.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Члени експертної групи: вмотивованість здобувачів ОП «Релігієзнавство» в її засвоєнні, їх бажання продовжити викладацьку і науково-дослідницьку діяльність в ЗВО; інтенція науково-викладацького складу на вдосконалення освітньої програми із урахуванням побажань здобувачів вищої освіти, роботодавців та досвіду реалізації аналогічних ОП у вітчизняних та зарубіжних ЗВО; спрямованість на налагодження і зміцнення міжнародних зв'язків; пунктуальність та відповідальне ставлення представників ЗВО до підготовки та проведення всіх зустрічей, що були заплановані Програмою роботи експертної групи під час проведення акредитаційної експертизи.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	В
Критерій 2 . Структура та зміст освітньої програми	В
Критерій 3 . Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	В
Критерій 4 . Навчання і викладання за освітньою програмою	В
Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	В
Критерій 6. Людські ресурси	В
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	В
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	В
Критерій 9. Прозорість та публічність	В
Критерій 10. Навчання через дослідження	В

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Марченко Олексій Васильович

Члени експертної групи

Корнійчук Юлія Юріївна

Вінтонів Юлія Ігорівна